

H19

EL MIRALL

Núm. 156

3,01 EUR

Dossier

*La generació
de Joan Alcover*

• • •

Entrevista

*Vicenç Grande,
fundador de
Joescric.com*

• • •

Literatura

*Costa i Llobera,
el gegant guerrer*

• • •

Reportatge

*«Muerte a
los catalanistas»*

• • •

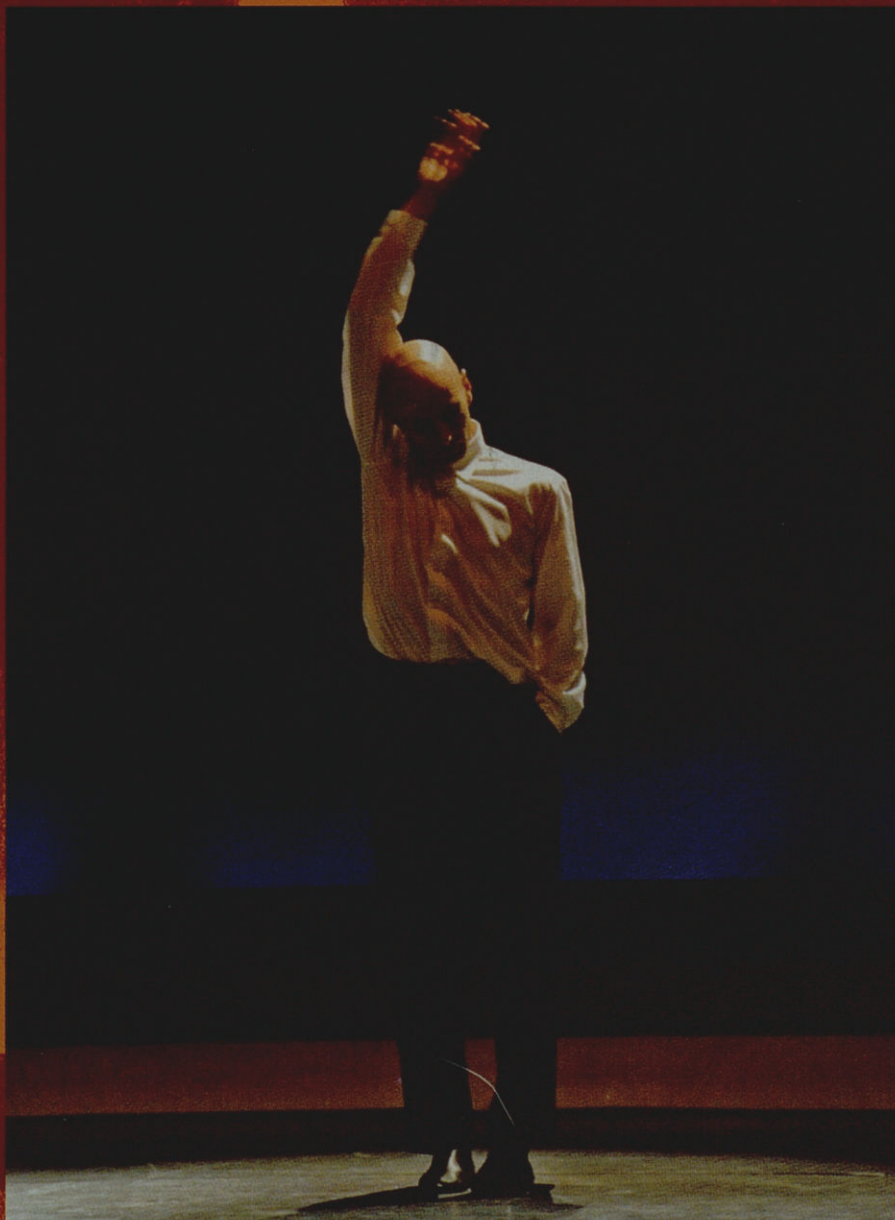
Art

*L'art també
es llegeix*

• • •

Cinefàgia

*Quan Melinda
no és Melinda*

AJUDAM A IMPULSAR "SA NOSTRA"

cultura

LA CULTURA IDENTIFICA ELS POBLES, ELS UNEIX
I ESTABLEIX VINCLES ENTRE LES PERSONES. LA
CULTURA ÉS UN LLENGUATGE UNIVERSAL QUE ENS
SERVEIX PER CREAR UNA CONVIVÈNCIA MILLOR.
PER AIXÒ, "SA NOSTRA" IMPULSA INICIATIVES I
PROJECTES PER CONVERTIR LES ILLES BALEARS
EN UN REFERENT CULTURAL.

"SA NOSTRA"

CAIXA DE BALEARS

EL MIRALL

Universitat de les Illes Balears
Servei de Biblioteca i Documentació
Edifici Guillem Cifre de Colonya

EDITORIAL

GRANS PROJECTES

4

DOSSIER

LA GENERACIÓ D'ALCOVER

5

NOTES LITERÀRIES

LLORENÇ VICH. COSTA I LLOBERA, EL GEGANT GUERRER

28

ENTREVISTA

PERE MARI. VICENÇ GRANDE: «LA LLENGUA S'HA D'ESTIMAR, LES LLEIS NO SÓN CAP GARANTIA»

30

OPINIÓ

MARTÍ MARCH. ESTRUCTURA EDUCATIVA I SOCIETAT DEL CONEIXEMENT A LES ILLES BALEARS

37

REPORTATGE

CARLES CANALS. «MUERTE A LOS CATALANISTAS»

41

OPINIÓ

MIQUEL CARDELL. QUÈ HA ESTAT? NO-RES

45

ITINERARIS

GASPAR VALERO. SANTA LLÚCIA I BINIARROI

46

LLIBRES

BIEL MESQUIDA. MOLTS D'ANYS BONS I GROSSOS A VOLER!

52

CINEFÀGIA

MATÍAS VALLÉS. QUAN MELINDA NO ÉS MELINDA

54

ART

CRISTINA ROS. L'ART TAMBÉ ES LLEGEIX

58

DISCOIDES

RAFAEL M. CREUS. NOVETATS DISCOGRÀFIQUES

60

EL MIRALL

REVISTA CULTURAL
Desembre de 2004 · Núm. 156

Edita:
OBRA CULTURAL BALEAR

Publica:
Associació EL MIRALL
C/ de la Impremta, 1, pral. 2a
07001 Palma

Adreça electrònica:
<http://www.ocbweb.org>
wmaster@ocbweb.org

President:
Jaume Lladó

Director:
Josep Melià

Cap de redacció:
Carles Canals

Consell editorial:
Sebastià Frau
Jaume Lladó
Josep Melià
Carles Canals

Publicitat:
Santi Adrover

Producció, administració
i publicitat:
Tel.: 971 72 59 37
Telefax: 971 71 93 85
Apartat de correus 179
07080 Palma

Delegació a Barcelona:
Omnium Cultural
C/ de la Montcada, 20
(Palau Dalmases)
08003 Barcelona

Delegació a València:
Acció Cultural del País Valencià
C/ de Moratín, 15
46001 València

Els articles publicats en
aquesta revista expressen
únicament l'opinió
dels seus autors

Il·lustració de coberta
Fotografia: Andreu March
Cesc Gelabert interpreta
Bujaraloz by night
en la Nit de la Cultura 2004

Disseny
Marco Spinazzola

Maquetació i fotocomposició
Ecogràfic

Impressió
Xisco Arts Gràfiques
C/ del Baix Riera, 1-A, Palma
Tel. 971 475754

Dipòsit legal
PM 10-1987

UNIVERSITAT DE LES ILLES BALEARS

5106890953

Grans projectes

Ja fa temps que la política balear sembla com si es mogués en una doble dimensió. Una primera dimensió seria la trista realitat, les misèries quotidianes. Unes misèries caracteritzades per tenir les administracions més pobres de l'Estat com a conseqüència de l'espoli fiscal que patim. Unes misèries, per tant, que consisteixen a tancar forats i a fer petites coses. De sobte, però, almanco mediàticament, sembla com si hi hagués una segona dimensió, que seria la dimensió dels grans projectes: soterrament del passeig marítim, palau de fires i congressos, construcció d'un metro a Palma, nou règim econòmic i fiscal, i ampliació de la xarxa ferroviària fins a Alcúdia i Cala Rajada. Més d'un considera que aquesta segona dimensió, els grans projectes, no són més que entreteniments, cortines de fum que posen en circulació els polítics de torn per entretenir el personal. Hi ha una espècie de sospita que vindria a dir que els presentadors i els protagonistes dels grans projectes són conscients que no es duren a la pràctica. Dins aquesta interpretació, però, em sembla que hi ha una mica d'autoodi i una mica d'experiència.

Hi ha una mica d'autoodi perquè, tant si es vol reconèixer com si no, aquesta visió dels fets parteix d'una convicció, la qual és la incapacitat dels balears per emprendre grans iniciatives i dur-les a la pràctica. El provincianisme ha penetrat amb tanta força en el nostre subconscient que moltes vegades s'erigeix com una limitació que ens imposam nosaltres mateixos.

És cert que en la mirada crítica dels grans projectes també hi ha un element d'experiència. Són molts d'anys de mediocritat en l'exercici de l'autogovern i de les pròpies potestats perquè ara hi hagi molta confiança en unes propostes d'unes dimensions que fins a aquest moment no havien estat objecte de l'atenció i l'interès de les classes dirigents. Tot i això, és evident que l'autonomia balear no és aquella autonomia magra dels anys vuitanta. Els nous sistemes de finançament i l'assumpció de competències de tanta importància com ensenyament i sanitat han transformat les nostres capacitats. Tenim eines per fer grans coses encara que fins ara no les hàgim fet.

Més enllà de la coincidència o del rebuig de cada un d'aquests projectes, el fet important és que la nostra societat comenci a discutir i a planificar grans actuacions. Hi ha exemples de ciutats que han sabut tirar endavant transformacions molt importants que han generat efectes absolutament positius en els ciutadans i en l'economia. Possiblement el cas de Bilbao és una mostra d'una aposta per una modernitat ben entesa i ben combinada.

Crec que no és bo evitar el debat sobre els projectes a través de la via de considerar que no es faran o que són irrealitzables. Per fer les coses, per difícils que siguin, normalment s'hi ha de creure. I no ens podem permetre el luxe de viure instal·lats en una impossibilitat psicològica paralitzant. Confiem més en les pròpies forces i intentem que el debat es faci des de la sinceritat i l'esperit de superació.

La generació d'Alcover

MEDIAMOVIL UM103

ltura 04

Nit de la Cu

IT CULTURA

REPORTATGE FOTOGRÀFIC: Andreu March.

El 18 de desembre proppassat, l'Auditori d'Alcúdia acollí una nova Nit de la Cultura, organitzada per l'Obra Cultural Balear, amb què clogué l'any dedicat a «Joan Alcover i Miquel Costa i Llobera, 150 anys (1854-2004)» i encetà «2005, any de la Generació Alcover». El Mirall ha volgut afegir-se a aquella celebració amb aquest dossier, en què alguns dels millors coneixedors d'aquell canvi de segle ens ofereixen un passeig per la seva música, l'art, la literatura, la història i el pensament. Les imatges que acompanyen aquests texts corresponen a la gran gala de l'OCB.

Dossier

La generació d'Alcover

PERE ROSSELLÓ BOVER

Cap a les darreres dècades del segle XIX Mallorca vivia un moment de crisi cultural, a causa sobretot de la desaparició dels homes de la Renaixença.

Aleshores es feia palès el poc arrelament que havien tengut les seves idees, sobretot pel que feia a l'ús de la llengua en els àmbits cultes. Cap als inicis dels anys 90 el món literari mallorquí presentava símptomes preocupants, sobretot en comparació amb la vitalitat que s'havia donat cap a la meitat del segle XIX. Hi havia una manca d'esperança envers el futur de les nostres lletres, car hom tenia la sensació que la Renaixença havia arribat a la fi sense trobar successors entre el jovent. Potser hi contribuïa el fet que, l'any 1890, en commemorar-se el cinquantè aniversari de la revista *La Palma*, només haguesin aparegut uns pocs escriptors joves, que encara no havien realitzat una obra gaire extensa. En canvi, els prohoms de la Renaixença havien entrat en un moment de decadència i d'inactivitat a causa de la vellesa i alguns dels seus membres més destacats ja havien mort. A més, les principals publicacions que la Renaixença havia creat (*Revista Balear*, *La Ignorància*, *Museo Balear* i *La Roqueta*) havien anat desapareixent. Tot feia pensar que la Renaixença havia estat incapaç de crear unes plataformes que permetessin la incorporació dels nous escriptors a la nostra llengua.

Tanmateix, entre els darrers anys del segle XIX i els primers del XX es produí un canvi en aquest panorama. En aquests anys ha aparegut un grup d'escriptors joves, que ja no es poden considerar figures aïllades, que en bona manera recullen el fruit del que la Renaixença havia sembrat. No hem d'oblidar el mesuratge exercit per alguns dels prohoms de la Renaixença,

sobretot per Josep-Lluís Pons i Gallarza, a l'Institut Balear. I tampoc el paper que hi havia tingut Marian Aguiló des de la biblioteca de la Universitat de Barcelona quan molts d'aquests joves es traslladaven a la ciutat comtal per fer els estudis universitaris. La nova generació que ara entra en joc és la nascuda a mitjan segle, que ha passat per les aules de l'Institut Balear. Entre els nous escriptors que han sorgit durant aquests anys hi ha Bartomeu Amengual, Gabriel Alomar, Rafel Ballester, Fèlix Escalles, Jaume Pomar, Joan Torrendell, Joan Aguiló, Llorenç Riber, Bernat Batlle, Joan

Els premiats o els seus representants: P. Roldan, P. Benejam, T. Llompart, M.A. Oliver, G. Garcias, J. Bibiloni, X. Bellés, M. Ordines, P. Lladó i M. Calafat, a més dels integrants de Nou Romancer, entre d'altres, acompanyats de S. Frau.

Rosselló de Son Fortesa, Maria Antònia Salvà, Emília Sureda, Miguel Sarmiento, etc. Però sobretot s'ha produït la represa catalana de Miquel Costa i Llobera, que el 1885 havia publicat *Poesies*, i el retorn de Joan Alcover, que des de 1899 torna a conrear la poesia en català, encara que no publicarà *Cap al tard* fins al 1909.

Amb aquests autors no sols s'assegura la continuïtat de les lletres catalanes a Mallorca, sinó que s'avança cap a la seva modernització. Aquesta nova generació no es presenta com una simple continuació de la Renaixença, sinó que pretén

superar-ne les limitacions, com són l'excés d'historicisme, l'academicisme i la manca d'interès per l'actualitat que havien caracteritzat la cultura del segle XIX a casa nostra. Són una bona mostra d'aquest renaixement una sèrie d'obres d'autors d'aquesta generació d'homes nascuts a mitjan segle XIX, com *Cap al tard* i *Poemes bíblics* (1918), de Joan Alcover; com *Tradicions i fantasies* (1903), *Horacianes* (1906), *Poesies* (1907) i *Visions de Palestina* (1908), de Miquel Costa i Llobera; com *Poesies* (1910) i els relats *La Ciutat de Mallorca* (1906) i *Flors del silenci* (1907), de Miquel dels Sants Oliver; *La*

columna de foc (1911), de Gabriel Alomar; els relats de *Manyoc de fruita mallorquina* (1903) i *Tardanes* (1912-14), de Joan Rosselló de Son Forteza; els drames *Els encarrilats* (1901) i *Els dos esperits* (1902), de Joan Torrendell; etc. Amb la generació de Joan Alcover, Mallorca fa un salt gegant en la seva vida cultural, del qual beuran les nostres lletres fins ben avançat el segle XX.

***Pere Rosselló Bover és professor de literatura a la UIB.**

Aquest text reproduïx el documental projectat amb motiu de la Nit de la Cultura.

Què suposa can Alcover?

PERE ROSSELLÓ BOYER

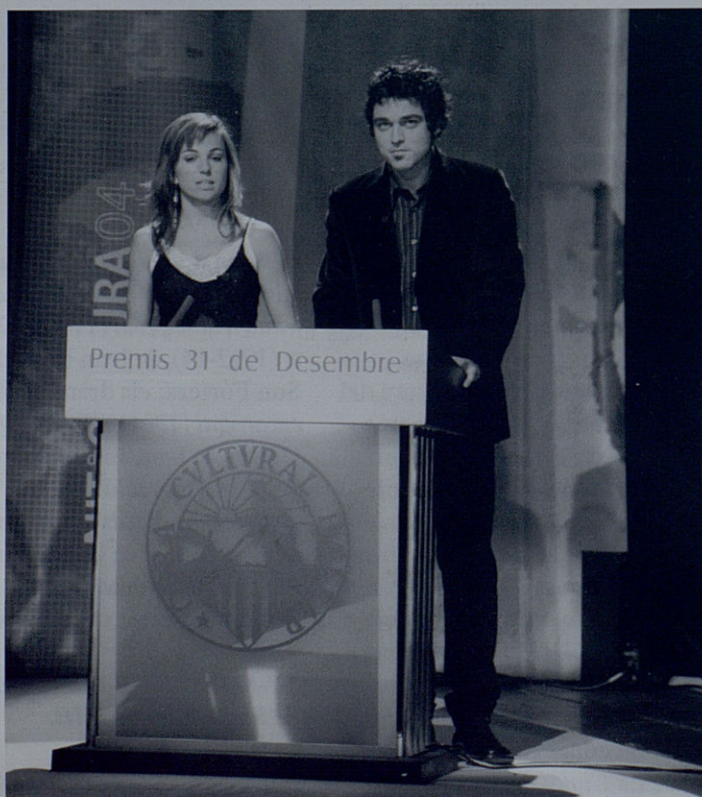
Joan Alcover va convertir casa seva en un punt de referència de la cultura catalana a Mallorca.

Molts dels escriptors que visitaren l'illa deixaren constància del seu pas pel domicili del poeta, on es congregaven cada diumenge horabaixa artistes, escriptors i intel·lectuals de les més diverses tendències estètiques i ideològiques. Un d'aquests visitants, Josep Pla, es va referir al clima de concòrdia i d'amistat que hi regnava, com una autèntica demostració de tolerància i comprensió.

Les tertúlies del carrer de Sant Alonso varen néixer com un relleu de les que Josep M. Quadrado havia mantengut cada diumenge al Círculo Mallorquín i, després, a casa seva. Cap al 1895 l'estat de salut de Quadrado va empitjorar i aleshores la tertúlia es traslladà al domicili de Joan Alcover. El saló de casa seva,

obert sobre el jardí, des d'on es pressentia la proximitat del mar, es convertí en el lloc idoni d'aquelles trobades dominicals. Aquestes tertúlies de can Alcover duraren fins als primers anys de la dècada dels vint.

La relació de les persones que hi passaren resulta impossible de fer d'una manera exhaustiva. Hi trobam alguns dels homes de la Renaixença, com Antoni Frates, Gabriel Maura o Mateu Obrador, al costat d'alguns eclesiàstics com Pere-Joan Campins —que després esdevindria bisbe de Mallorca—, mossèn Antoni M. Alcover, mossèn Mateu Rotger, el P. Restituto del Valle, etc. Però, sobretot, les tertúlies de can Alcover foren el punt de trobada dels seus companys de generació: Miquel Costa i Llobera, Joan Rosselló de Son Forteza, Joan Lluís Estelrich, Miquel dels Sants Oliver, Joan Torrendell, Gabriel Alomar, Antoni Noguera, Fèlix Escalas, etc. Aviat, cap al primer lustre del segle, s'hi afegiren les noves promocions d'escriptors: Miquel Ferrà, Llorenç Riber, Joan Estelrich, Guillem Colom, Josep M. Tous i Maroto, Miquel Forteza, Joan Pons i Marquès, etc. Com hem dit, hi tengueren un lloc destacat els artistes i intel·lectuals que visitaven Mallorca, com Santiago Rusiñol, Josep Carner, Rubén Darío, Antoni Rubió i Lluch, Josep M. de Sagarra, etc. Les tertúlies de can Alcover sovint consistien en lectures d'obres inèdites. Rusiñol, per exemple, hi llegí algunes de les seves peces teatrals abans d'estrenar-les, com *Els focs Florals de Camprosa*, *La bona gent* o *La llei de l'herència*. Miquel Costa i Llobera hi donà a

La cerimònia fou retransmesa per Canal 33 i Catalunya Ràdio, que hi aportaren els presentadors de la vetllada, Núria Soler i Maties Salom.

El ballari Cesc Gelabert, amb Sergi Cuenca al piano, 'ballà' Alcover.

conèixer bona part dels seus poemes, d'entre els quals cal destacar la lectura de *La deixa del geni grec*.

Miquel dels Sants Oliver hi va llegir la *Llegenda de Jaume el navegant*. I Joan Alcover mateix hi llegí poemes com *LEspurna* i *La Balanguera* o parlaments com *Rusiñol i el Modernisme a Espanya*.

A més, les tertúlies de can Alcover varen esser el punt on es comentaven els principals temes de l'actualitat literària i política i on es planejaven els principals actes públics a organitzar, com foren diversos homenatges a alguns escriptors, com és el cas del banquet en honor

a Miquel Costa i Llobera al Grand Hotel el 1903 per haver estat nomenat Mestre en Gai Saber.

«Les característiques més remarcables d'aquesta tertúlia –explica Damia Pons– foren la seva llarga durada, el paper central que hi va tenir J. Alcover i el fet d'haver comptat amb la participació de destacats escriptors i intel·lectuals que eren eclesiàstics (Costa, Campins, Alcover, Rotger, els agustins Restituto del Valle i Eustoquio de Uriarte), els quals, a causa de la seva condició sacerdotal, no participaven a les sessions del Cercle Mallorquí ni, més endavant,

a les del Saló Beethoven.»¹

La recuperació de can Alcover no tan sols suposa el recobriment d'un espai emblemàtic de la història de la nostra cultura. És també el recobriment d'un símbol de la vitalitat de la literatura i de la cultura catalanes.

***Pere Rosselló Bover és professor de literatura a la UIB.**

Aquest text reproduïx el documental projectat amb motiu de la Nit de la Cultura.

¹ Damia Pons i Pons: *Ideologia i cultura a la Mallorca d'entre els dos segles (1886-1905)* (Palma: Leonard Muntaner, 1998), p. 272-273.

**nou
vent**

www.bitel.es/nouvent
nouvent@bitel.es
Villalonga, 45 - 07013 - Palma de Mallorca
Tel. 971 287 100 - 971 287 461
Fax 971 454 298

**retractilat de catàlegs i revistes
mailings en general
gestió d'enviaments
franqueig de correspondència
manipulació
bases de dades
serveis especials**

Joan Alcover i Miquel Costa i Llobera: pensament i compromís polític

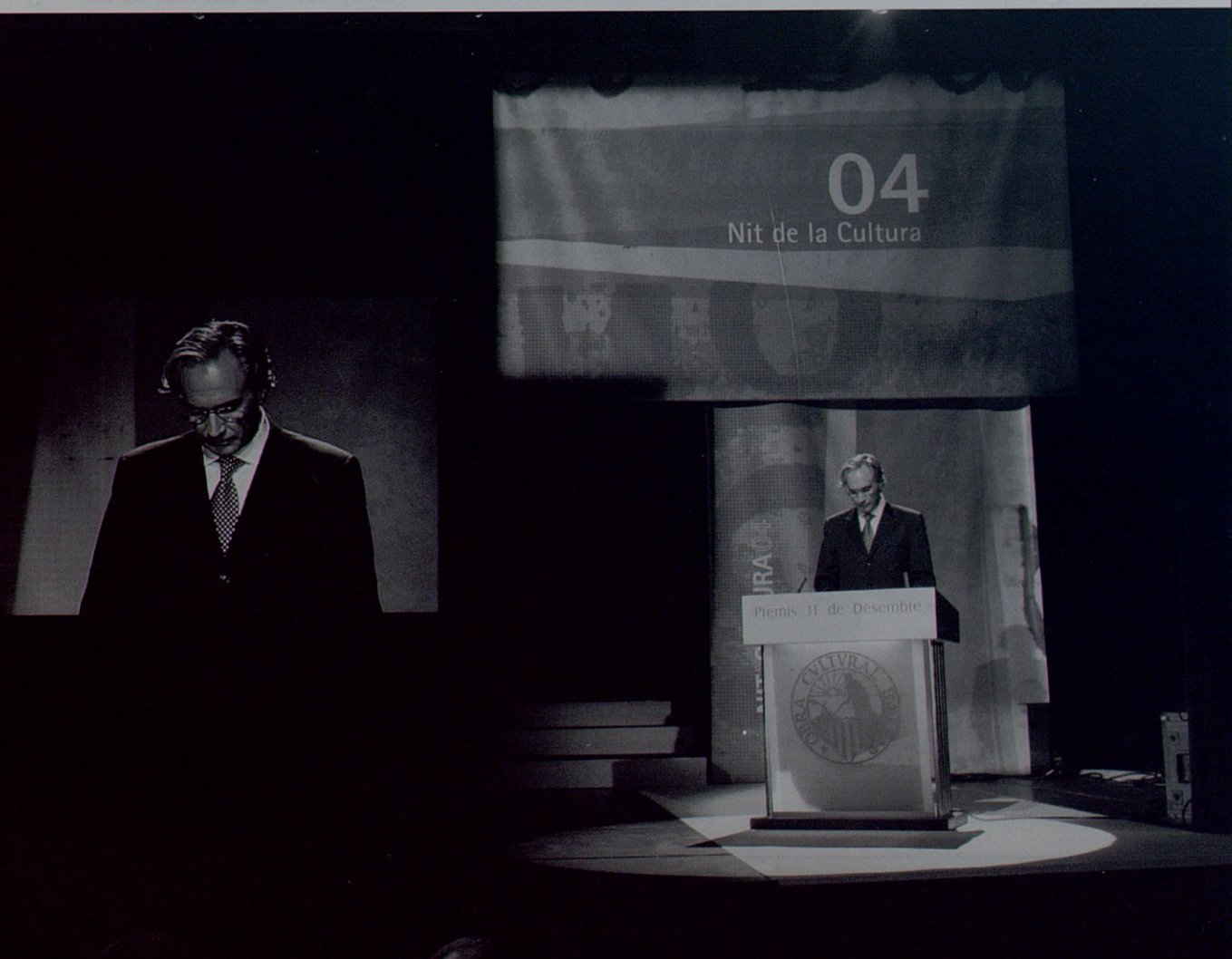
PERE FULLANA

El 2004, entre altres efemèrides, s'ha commemorat molt encertadament, d'altra banda, el 150è aniversari del naixement de Joan Alcover Maspons i Miquel Costa i Llobera.

Aquesta fita té una significació cultural i política clara, sobretot en clau de passat i de present, en la mesura que allò que realment val la pena és redescobrir els referents culturals i identitaris més preuats i aprofundir amb una petjada més significativa en la nostra personalitat cultural i política. En aquest sentit, l'obra de Joan Alcover i Miquel Costa ha marcat l'esdevenidor cultural i representa una fita rellevant en el procés de consolidació del pensament nacional a Mallorca. Sorpren, d'altra banda, que

aquest 2004 s'hagi perdut una oportunitat històrica, també, per aprofundir en altres aspectes també essencials de l'evolució política i cultural a Mallorca. En aquest sentit, lamentam que no s'hagi fet cap referència, ni s'hagi atorgat cap protagonisme, al 150è aniversari del Bienni Progressista (1854-1856). Amb aquest oblit, segurament inconscient, s'ha deixat passar una ocasió extraordinària per repensar els èxits i els fracassos de les polítiques progressistes a Mallorca, tot partint del que fou aquella

Sebastia Frau critica amb duresa el projecte de televisió autonòmica dissenyat pel PP

primera experiència de progrés en el segle XIX. Sorpren, i encara més si convenim que fou al voltant d'aquella conjuntura de progrés polític quan nasqué a Mallorca una generació de polítics, empresaris, escriptors i ciutadans que tingueren un protagonisme de primer ordre a partir del darrer terç del segle XIX i durant els primers decennis del XX. Una generació de la qual Alcover i Costa són el paradigma.

En aquest sentit, és menester repensar el pensament i el compromís polític de la generació del Bienni, representada per Joan Alcover i Miquel Costa. Repensar significa reprendre no tan sols la seva obra i el seu compromís cultural aïllat del seu compromís amb la societat, sinó més aviat incorporar a aquella obra gegantina els referents i els lligams amb la política, entesa aquesta amb tota la seva complexitat, entre altres coses perquè Alcover i Costa tingueren una relació directa amb l'esdevenidor polític del liberalisme de la segona meitat del segle XIX, i tingueren una vinculació emocional i institucional amb els elements de poder polític i civil, però també amb el poder eclesiàstic i religiós, que indubtablement a Mallorca tenia unes característiques pròpies i un primer paper en l'univers simbòlic dels mallorquins. Com a conseqüència d'això, la trajectòria intel·lectual i política d'Alcover i Costa es pot analitzar des de moltes perspectives. En

aquest cas, pensam que val la pena, tot i que sigui només d'una forma genèrica, tenir present tres conjuntures essencials en la seva trajectòria: les característiques de la generació del Bienni Progresista, el compromís i el seu pensament davant la Restauració borbònica de 1875 i la seva actitud davant la crisi del sistema liberal espanyol i les noves propostes regionalistes i nacionalistes a partir de 1917.

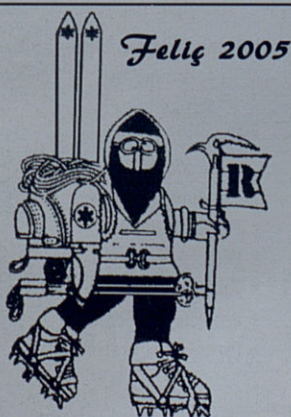
La generació del Bienni Progresista

No és anecdòtic que aquelles generacions nascudes a la Mallorca de la primera meitat del decenni de 1850 tinguessin una infància i una joventut amb unes expectatives socials i culturals molt més profundes i copsants que les de les generacions anteriors, sobretot si feien part d'una classe social amb possibles. Malgrat els atavismes i les resistències socials i polítiques dominants a la Mallorca de mitjan segle XIX, molts adolescents de classe mitjana pogueren accedir als estudis secundaris gràcies a la consolidació de l'Institut Balear i, més tard, als estudis universitaris. És el cas de Joan Alcover i de Miquel Costa, però també de molts altres personatges rellevants de la vida política i cultural del darrer terç

del segle XIX (Alexandre Rosselló, Gabriel Alomar, Antoni Maura, Manuel Guasp i tants altres). A l'Institut Balear reberen una formació racionalment espanyolista, però tingueren ocasió de connectar amb sensibi-

L'obra d'Alcover és una fita rellevant en la consolidació del pensament nacional

litats culturals noves i emergents gràcies a les inquietuds que també se socialitzaven en l'Institut mateix. Hi tingueren professors europeistes, amants de la ciència, inquiets políticament i, sobretot, descobriren aquell món nou del positivisme que emergia amb força a Europa. Molts, com ara Alcover i Costa, eren fills de famílies en ascens social o benestants, amants de l'ordre, amb un univers simbòlic essencialment conservador. Això no obstant, la seva generació tingué encara una ocasió extraordinària per desvetlar al compromís polític, sobretot perquè cursaren estudis universitaris durant el Sexenni Democràtic i tingueren ocasió de conèixer, de primera mà, les convulsions socials i polítiques, i la llibertat de pensament que es feia un lloc en les universitats. Com molts joves de la seva època les expectatives personals i professionals passaven per cursar estudis de dret. Allò més important, això no obstant, va ser la introducció en

**ESPECIALISTES
EN ARTICLES
DE MUNTANYA,
CÀMPING, ESQUÍ
I ESCALADA**

T'equipam per a l'aventura

**ES
REFUGI**

Via Sindicat, 21 (pati interior)
Palma

Tel. 971 71 67 31

Fax 971 71 85 97

refugi@detallsport.es

www.esrefugi.es

el seu univers simbòlic d'elements nous, un imaginari social en el qual el canvi era un fet, una necessitat i una inquietud que passava també per prendre posició. Pogueren experimentar el desencís i el rebuig de la revolució com a model de

sempre al costat del maurisme. No obstant això, Josep Pla afirmava que la decepció de la vida política a Madrid suposà per a Joan Alcover un moment d'inflexió important en la seva vida. «Sigui com sigui –

escribí Pla– el senyor Maura en un moment determinat aconseguí, després de grans esforços, que Joan Alcover es

polític illenc. Joan Alcover i Miquel Costa esdevingueren elements essencials en aquell procés de canvi, sobretot com a dinamitzadors de les tertúlies literàries i culturals. Aquella sociabilitat cultural informal activà també el compromís cívic i esdevingué una plataforma de canvi rellevant per a la societat mallorquina. Per a molts contertulians, Antoni Maura encara representava l'alternativa a l'oligarquia tradicional mallorquina i una certa esperança de futur. Però calia transformar les estructures de poder local i, d'aquesta manera, la promoció de Pere Joan Campins a l'episcopat de Mallorca significà una oportunitat única per incorporar l'Església al projecte de modernitat nacional per a Mallorca. La transició de Maura del Partit Liberal al Partit Conservador no capgirà inicialment les perspectives, però l'experiència de Solidaritat Catalana, de 1907, suposà un escenari nou per a la clerecia mallorquina i una oportunitat nova per als intel·lectuals regionalistes mallorquins, com ara Joan Alcover. Entre 1907 i 1917, el pensament regionalista illenc que representaven Joan Alcover i Miquel Costa, entre molts altres, visqué dividit entre dues realitats virtuals, entre Madrid i Barcelona, entre el poder centralista i el sentiment cultural particularista, entre un món estàtic al qual estaven lligats i una realitat dinàmica per la qual se sentien atrets, entre el món vell i tradicional que es perdia i el món nou que emergia amb propostes culturals i polítiques cada cop més significatives i més difícils de digerir per la

Lamentam que no s'hagi recordat el 150è aniversari del Bienni Progressista (1854-1856)

canvi social, però interioritzaren que els canvis eren necessaris, no venien sols i que calia introduir-se i en les estructures de control i de regeneració social i política, i involucrar-s'hi.

El liberalisme de la Restauració

Va ser durant la Restauració borbònica, de 1875, quan Alcover i Costa comencen a tenir un protagonisme cultural i polític de primer ordre. Així com la trajectòria biogràfica de Costa durant els decennis de 1870 i 1880 està marcada per la indecisió i la desubicació, Joan Alcover apareix ja al començament de 1880, juntament amb el seu germà Josep, en les xarxes del Partit Liberal Fusionista, al costat d'Antoni Maura. Va ser durant els decennis de 1880 i 1890 quan Joan Alcover manté un compromís polític més concret. Forma part de l'executiva del Partit Liberal, va ser diputat a la Diputació Provincial, regidor de l'Ajuntament de Palma i diputat a Madrid. Mantingué més de quinze anys de dedicació intensíssima a la política,

presentés, al seu costat, candidat a la diputació a Corts per Mallorca. Feren la campanya electoral plegats i es produí a l'illa l'expectació que és de comprendre. Maura parlava com un Niàgara de levita i era més barroc i àtic que precís [...]. Alcover superà en tots els aspectes el seu company de llista [...]. Elegit diputat, Alcover es traslladà a Madrid, ocupà el seu lloc al Parlament, assistí a unes quantes sessions i de cop i volta tornà a Mallorca i es retirà a casa seva sense haver articulat una sola paraula, sense haver obert la boca, decebut, amoïnada i fastiguejat.» Ja llavors, Costa era un prevere de prestigi, entre el clergat i en la comunitat cultural illenca. Va ser al voltant de 1896 –amb la retirada de Joan Alcover de la primera línia política, la mort de Josep Maria Quadrado, la ruptura d'Antoni Maria Alcover amb l'integritisme de Sardà i Salvany, i el context de consolidació del nacionalisme polític a Catalunya– quan es produí un canvi d'escenari important en el món cultural i

EL MIRALL

amb el suport de

Consell de Mallorca

ESTOP
ESTUDIS TOPOGRÀFICS
FOTOGRAFIA-TOPOGRAFIA-PROJECTES

Plaça Rosselló, 4A, 3r - Tel. 971 72 33 56 Fax 971 71 89 01
www.estop.org E-mail: estop@estop.org

- Plànols Topogràfics
 - Mesuraments
 - Replanteigs
- Fotografies aèries
 - Verticals
 - Panoràmiques
- Publicitat aèria
- Peritatges
- Valoracions
- Projectes agrícoles
- Estudis mediambientals

pròpia complexitat i per les ambigüitats que suposava. En aquella conjuntura, els sectors regionalistes visqueren el fracàs de les propostes polítiques regionalistes (*L'Espurna*), periòdiques (*La Gaceta de Mallorca*) i la divisió profunda que es produïa a Mallorca al voltant d'Antoni Maura. Això no obstant, Joan Alcover i els intel·lectuals mallorquins conservadors continuaren oferint el seu suport a Maura i signaren *El Caso Maura* de Miquel dels Sants Oliver.

La crisi ideològica del liberalisme

A partir de 1917, les plataformes regionalistes i nacionalistes a Mallorca comptaven amb el lideratge d'una nova generació, el de Guillem Forteza. Hi havia un corrent maurista i regionalista, liderat per Joan Alcover, que patia les contradiccions i les decepcions internes davant el centralisme de Maura. D'altra banda, alguns sectors més ultramuntants i ultraconservadors mallorquins, persistien en el seu anticatalanisme i obstaculitzaven el camí dels sectors regionalistes moderats. El bisbe Campins havia mort el 1915, Antoni Maria Alcover perdé la brúixola i el prestigi entre els sectors cultes, i emergí un nou grup de poder eclesiàstic al voltant d'un bisbe anticatalanista que considerava Miquel Costa excessivament implicat en el catalanisme i per això tractaren d'impedir-ne el

El batle d'Alcúdia, Miquel Ferrer, actua d'amfitrió.

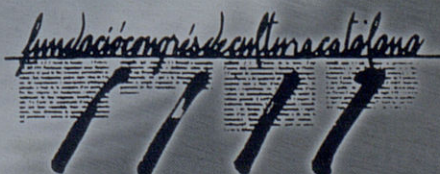
nomenament com a degà de la Seu de Mallorca. Una carta anònima enviada a Maura el mes de setembre de 1921 li demanava que fes el possible per anomenar

un degà castellà a la Seu de Mallorca contra les pretensions d'Alcover i de Costa. Joan Alcover encara al començament de 1920 mantenia el seu lligam

EL MIRALL amb el suport de

**Generalitat
de Catalunya**

L'actuació de Miquela Lladó, Joana Maria Llabrés i la Capella Mallorquina es centrà en textos d'Alcover, Costa i Llobera...

més val així; sempre és un consol que la distància espiritual amb els meus amics s'acursi un poc.» En definitiva, tot i que el compromís polític de Joan Alcover i de Miquel Costa i Llobera hagi restat gairebé sempre com un referent més aviat secundari valdria la pena incidir-hi amb més profunditat, atès que estam davant un pensament particularment atractiu, sobretot perquè representen l'elit cultural del

conservadorisme mallorquí del trànsit a la modernitat. Les fòbies que provocava el seu particular model de país, com hem pogut constatar, provenien sobretot del col·lectiu conservador anticatalanista. Miquel Costa, a més, mai no es va voler comprometre formalment ni públicament, tal com ha destacat Josep Massot i Muntaner. El pensament social i el compromís polític de Joan Alcover i el

de Miquel Costa tingueren diferències sobretot formals. Ambdós, tanmateix, mantingueren un compromís ferm amb el país i formaren part d'una generació i d'uns quadres de poder determinats, i ambdós representaren la minoria culta en els àmbits en què es mogueren i actuaren.

***Pere Fullana i Puigserver és historiador.**

 Roldan

C/ Eusebi Estada, 66 - 68
07004 Palma de Mallorca
Tlf. 971 763 666 - Fax 971 763 667
Internet: <http://www.roldan.es>
e-mail: roldanib@roldan.es

Cream espais per conviure

 Qualitat
ISO 9001:2000 Nº 02.05174

L'economia durant l'època de Joan Alcover Maspons

RAFAEL BALLESTER

Començant pel sector primari, el més important en l'economia illenca, cal dir que en el segle XVIII ja es produeixen petits canvis dins el marc de l'Antic Règim. En el segle XIX aquests canvis provocaren una ruptura amb l'època anterior, així s'entrà de ple en el sistema capitalista. El segle XIX, a les Illes, comença amb una conjuntura econòmica desfavorable, ja que el desordre i les necessitats de la Guerra del Francès varen provocar una gran crisi amb obstacles al comerç marítim i una minva en la capacitat productiva de l'illa. Mallorca segueix essent deficitària en cereals, que ha d'importar, però es comencen a expandir nous cultius com la vinya, amb un fort retrocés del cultiu de l'olivera, sobretot a la serra de Tramuntana. A la dècada dels anys 20 comença a canviar la conjuntura desfavorable per a l'economia illenca: els corsaris desapareixen de la Mediterrània i el comerç amb Amèrica també comença a recobrar-se després que s'acabaren les guerres colonials.

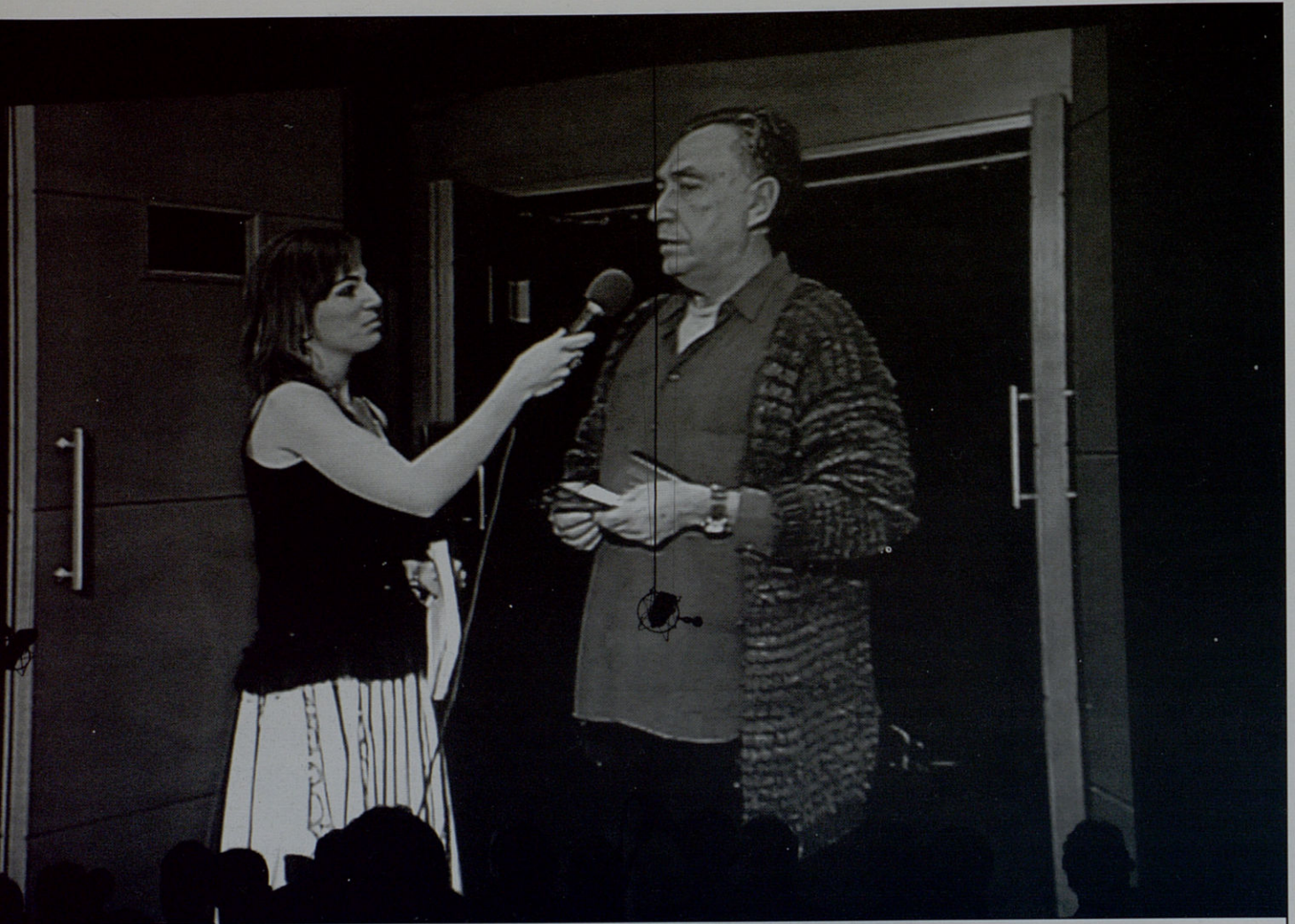
Durant els primers anys de vida de Joan Alcover, es produeixen una sèrie de canvis en l'agricultura mallorquina que es varen reforçar en l'últim terç d'aquest segle, a causa de la necessitat de readaptar-se a una situació internacional de crisi agrària. Aquest procés dona com a resultat la parcel·lació de bona part de la propietat aristocràtica senyorial i dels béns comunals i religiosos de l'illa a través de les diferents desamortitzacions. La consolidació de la petita i mitjana propietat agrícola es produeix durant el segle XIX, i sobretot a principi del XX, per

les necessitats monetàries dels grans propietaris mallorquins. Aquesta parcel·lació de les grans possessions de l'illa provoca el reforçament de les explotacions familiars a partir de la propietat de la terra, per tant també tindrà un major paper el treball familiar enfront del treball assalariat, és a dir, hi haurà un increment dels propietaris, encara que es tracti de petites extensions de terra que obligaven el pagès a viure dins un estricte autoconsum. L'accés a la propietat de la terra va ser beneficiós per a l'agricultura mallorquina, ja que els nous propietaris cultivaven directament la seva terra i tenien més interès a fer-la més productiva, són els moments en què es

Joan Alcover Maspons (1854-1926) va viure uns dels moments cabdals en qualsevol sistema econòmic: la transició entre dos models, el pas entre una economia marcada per les regles de l'Antic Règim a una economia de mercat capitalista amb tot el fort impacte que va suposar aquest fet per a la població illenca que el va patir.

Biel Mesquida, entre d'altres, actuà de rapsode.

Núria Soler entrevista en directe el director artístic de l'espectacle, Antoni Parera Fons.

comença a diversificar l'agricultura per treure un millor profit de la terra.

Aquests nous cultius tenen com a característica comuna la seva alta connexió amb el mercat, són cultius dedicats a la comercialització directa, destinats en molts de casos a abastir un mercat nord-europeu que es trobava en ple procés industrialitzador. Aquests cultius que s'ubiquen a les petites propietats són rendibles gràcies a la forta inversió de treball que realitzava el pagès propietari, aquesta abundant inversió en el factor treball substitueix la falta de capital en aquestes explotacions.

El primer cultiu que va tenir una forta expansió va ser el de la vinya, que es va estendre per tota l'illa després que la fil·loxera acabàs amb la viticultura france-

sa. Mallorca, aïllada per la mar, va endarrerir bastant l'arribada d'aquesta malaltia, per tant es trobava en bones condicions per abastir el mercat francès, sobretot a la dècada de 1870. El vi mallorquí era de baixa qualitat, per la qual cosa es va destinar al consum diari i a la fabricació d'aiguardent. Però entrà després en una forta crisi, causada per la recuperació del sector vitícola francès, repoblat amb ceps americans i a l'extensió vitícola a Algèria. A final del segle XIX França tanca les seves fronteres als productes vitícoles de l'estranger, per tant Mallorca es veu sumida en una forta crisi finisecular, agreujada per l'arribada de la fil·loxera a Mallorca. És a causa d'aquesta crisi vitícola que s'expandeix per Mallorca, de forma molt important, l'arbori-

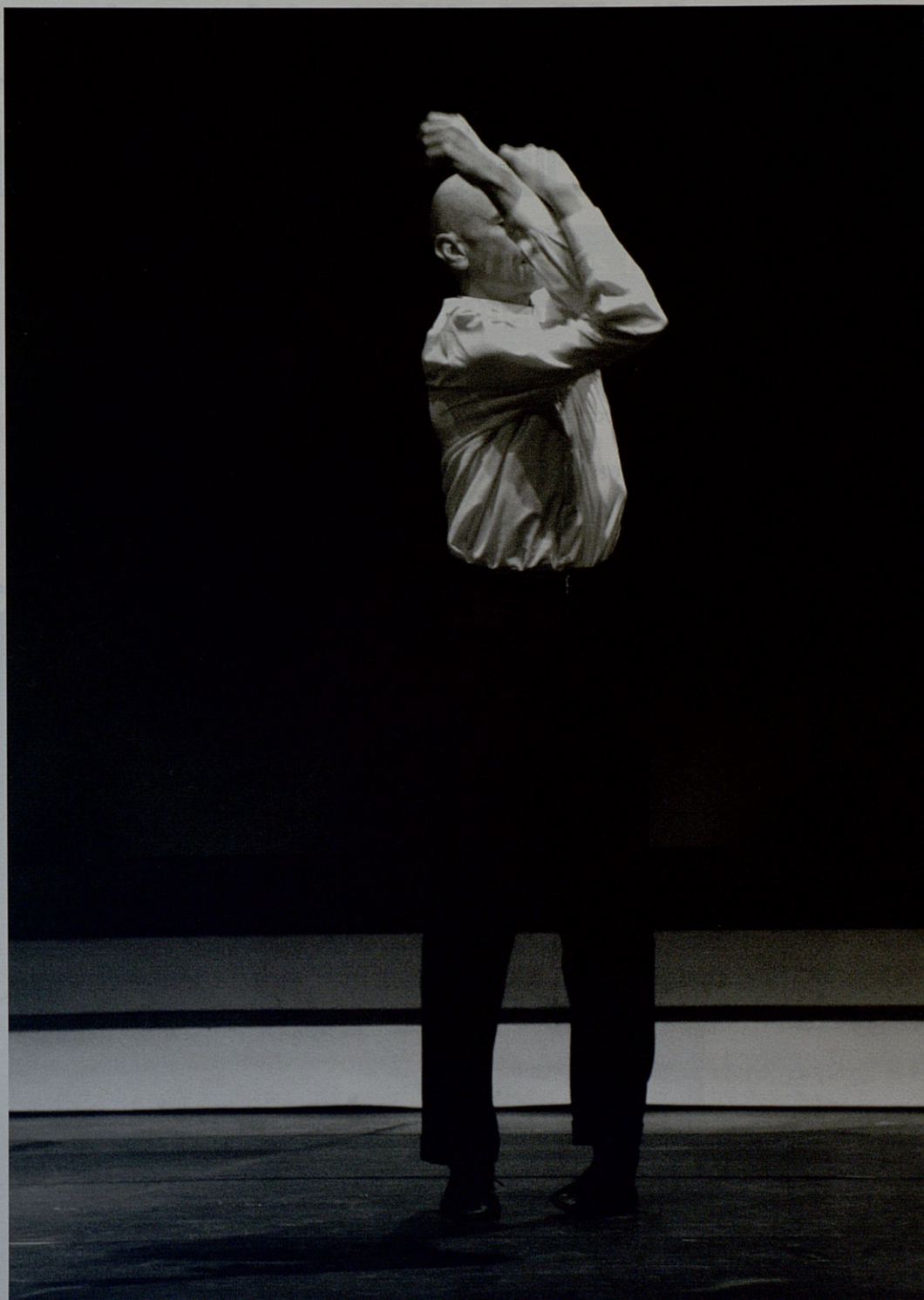
cultura. El conreu d'arbres tenia el gran avantatge de produir dues collites dins la mateixa explotació. Es produïa una collita de cereals, recol·lectada a principi de l'estiu, i la collita dels arbres a final d'estiu. Aquesta doble collita va permetre al camperol subsistir durant el període que anava de la sembra dels arbres a la primera collita dels fruits (10 a 15 anys). Així es va expandir de forma important el cultiu de l'ametler, de la figuera i del garrover. Molt important en certes zones va ser el cultiu d'arbres fruiters, com l'albercoc o el taronger a Sóller i Fornalutx. Dins aquest moviment de substitució de vells cultius per altres de nous a les zones de regadiu, com per exemple sa Pobla, es desenvolupà el cultiu de la patata i de la mongeta, que

serà determinant al llarg del segle XX.

Aquest repartiment de la propietat i els nous cultius representa una nova situació socioeconòmica del pagès mallorquí amb la incorporació plena, de forma voluntària o forçada, en les relacions del mercat capitalista, que crearan durant els principis del segle XX noves entitats de poder dins la vida local mallorquina. Joan Alcover va veure com el paisatge illenc es transformava i amb aquest tota la societat que l'envoltava.

El sector secundari illenc, el qual no hem de menysprear, provenia d'una base manufacturera i va representar valors importants dins diferents indicadors econòmics de l'època, sectors com el calçat, les conserves alimentàries, saboneres, teixits de llana es desenvoluparen a diferents zones de la nostra illa i crearen focus industrials com el Raiguer, Sóller o Palma, entre altres. Entre 1860 i 1930 els teixits de llana i el calçat representaven entre el 30 i el 40% de les exportacions del port de Palma. Un sector industrial que es va basar en la flexibilitat de la mà d'obra i era controlat per una burgesia que no havia d'envejar res a la seva homòloga europea. Tampoc no s'ha d'oblidar que aquesta indústria crea una massa obrera organitzada que tenia els seus propis mecanismes de defensa, com l'associacionisme i el sindicalisme. Un moviment obrer que es va desenvolupar principalment a Ciutat, on hi havia indústries mecanitzades que concentraven un bon nombre d'obrers i on aquests malvivien amuntegats a certs barris de la capital.

El turisme també va néixer durant l'època de Joan Alcover, una activitat que durant els anys 20 començà a posar les bases d'un futur sector econòmic, cabdal a partir de la segona meitat del segle XX. Un turisme de qualitat, amb una clientela d'alt poder econòmic que passava llargues

L'actuació de Gelabert fou celebrada per tot el públic.

temporades hivernals als primers hotels de Mallorca.

En conclusió, hem d'eliminar definitivament la creença que la Mallorca de Joan Alcover fos la idealitzada illa de la calma.

Tenim una agricultura dinàmica que respon amb rapidesa a les crisis i s'ajusta a les demandes del mercat europeu. Una indústria que en certs sectors va destacar i

que crea un món obrer i una burgesia identificable amb l'europea i un turisme precoç que no hauria pogut sorgir dins una economia pobre i endarrerida. Joan Alcover Maspons viu en una economia capitalista inserida de ple en el mercat europeu, amb els problemes i els avantatges socials que acaparà la fi d'un model i l'adopció d'un altre.

Els 90: de l'historicisme al pas de la crítica i de l'art del modernisme

CATALINA CANTARELLAS CAMPS

Sobre l'art d'època modernista a Mallorca. Estat de la qüestió

Els primers estudis sobre el modernisme artístic a Mallorca daten dels anys setanta, i van sorgir per impuls de la bibliografia catalana que experimentava aleshores un renovat interès pel tema. L'anàlisi de les produccions del modernisme illenc, inserides parcialment dins els discursos catalans, es van centrar en l'arquitectura, i, en menys grau, en la pintura. Des de llavors les aportacions han augmentat. L'arquitectura ha estat la manifestació més sistematitzada, no en va recull la formulació internacional de modernisme, de la mateixa forma que ho fan les arts aplicades, d'entre les quals la ceràmica i l'orfebreria disposen d'algunes aproximacions. En l'àmbit de la pintura no hi ha reculls generals, i el nucli ve donat per les aportacions monogràfiques, o bé sobre els autors procedents d'altres indrets, o bé sobre els illencs. Dintre l'escultura allò tractat, encara que al marge del modernisme, és solament la figura de Llorenç Rosselló.

Al costat de la relació dels fets, la bibliografia ha afrontat esporàdicament la contextualització d'allò analitzat. A l'arquitectura domina l'articulació època-tendències estilístiques. El supòsit del modernisme com a concepte d'època, amb centre en la pintura, ha estat objecte d'una exposició que ens ha legat una catalogació parcial. Tanmateix, la majoria de treballs, sobretot en el

camp de les arts plàstiques, ometen la qüestió del concepte de modernisme i del seu decurs a Mallorca.

Pel que fa a les fites cronològiques, en l'arquitectura s'han fixat

entre el 1901 i el 1914, a partir de l'activitat de Domènech i Montaner i de la marxa de Gaudí de Mallorca. En la pintura, pivot de les manifestacions plàstiques, s'ha invocat de manera indeter-

El Marta Elka Group donà un caire jove però molt professional a la Nit.

minada els darrers anys de la dècada dels noranta, concretament a partir del 1898, com a marc de transformació; però allò comú és començar la ressenya cap el 1900, a partir de la incidència dels pintors de diversa procedència; Degouwe de Nuncques és el representat dels estrangers; Rusiñol i Mir ho són dels catalans.

Per delimitar el modernisme a les Illes no tenim fites tan emblemàtiques com les que s'han manejat a Catalunya: 1888-1906/1911, dates respectives de l'Exposició Universal de Barcelona i del noucentisme. Possiblement, però, a més a més

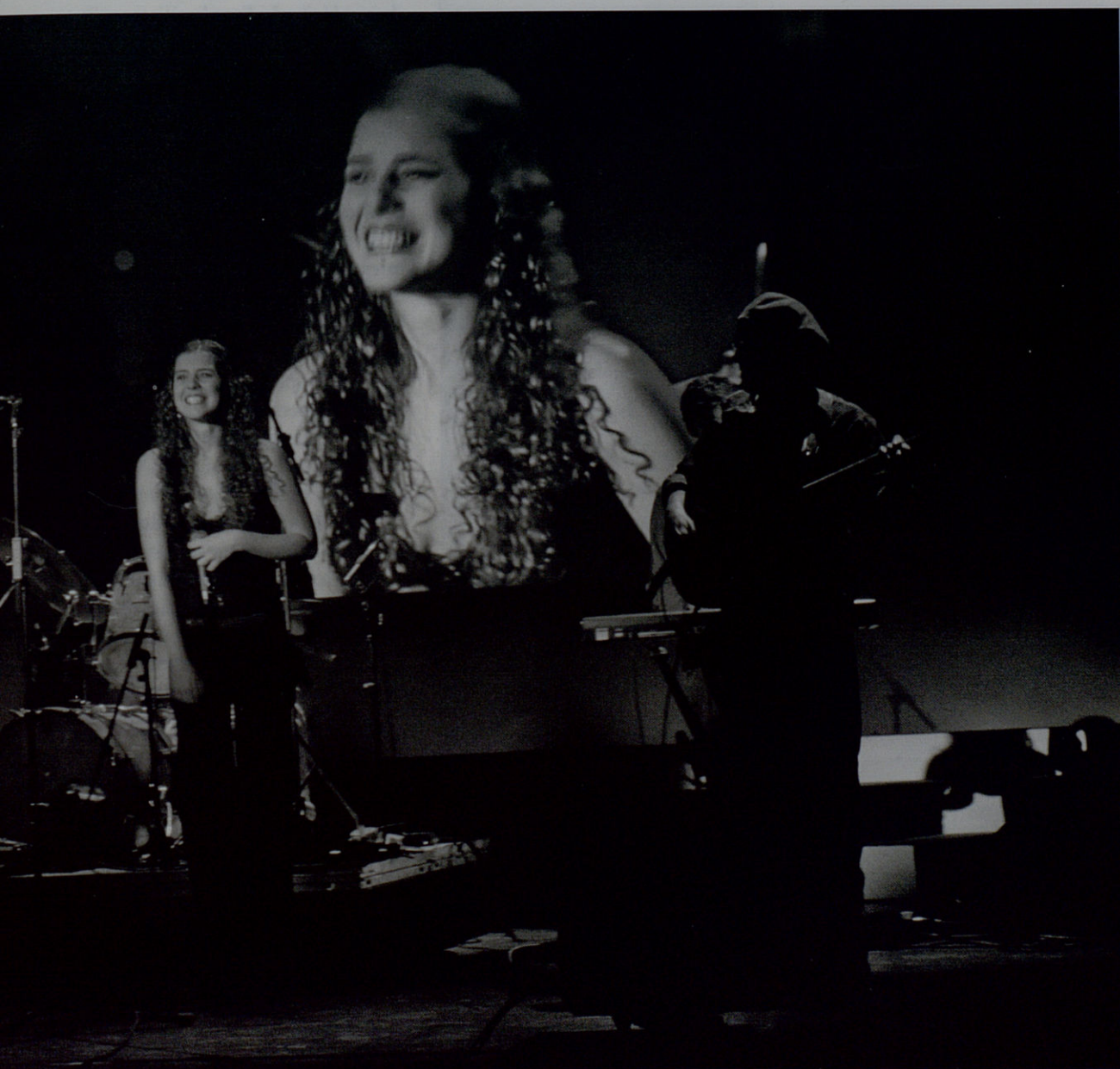
d'establir la dècada dels noranta com una clau de preparació, s'hauria d'advocar a favor d'una seqüència llarga i enfocar el noucentisme des de la seva dialèctica amb el modernisme, més que com a quelcom autònom, establert a priori.

La incursió en els anys noranta que aquí es perfila, en l'intent de plantejar les bases del modernisme, s'aborda a partir de la consideració del context crític de l'època. La perspectiva, encara que frag-

mentària, permet entreveure que la voluntat i el desig de modernitat, un dels components del modernisme, s'ancora en la darrera dècada del segle i dóna lloc a diverses opcions, que d'alguna manera reflecteï-

El modernisme a les Illes no té fites emblemàtiques com les de Catalunya

xen la tensió entre nou i vell, modernitat i tradició, característic d'una part del discurs crític i de la realització.

Medievalisme i regionalisme

L'òptica teòrica i crítica de la dècada dels noranta envers el llenguatge de l'art s'entaula més sobre la tradició que sobre la innovació. Ho il·lustra la teoria i la praxis del medievalisme, i la defensa de la pintura d'història, un dels àmbits reconduïts pel regionalisme. Aquesta ideologia va articular el passat al voltant de l'eix de l'època medieval: gòtica, catalana i autònoma, amb el Regne de Mallorca; culta i internacional a la vegada. Teorèticament Oliver va contribuir en les bases d'aquesta empresa, a la fi dels vuitanta.

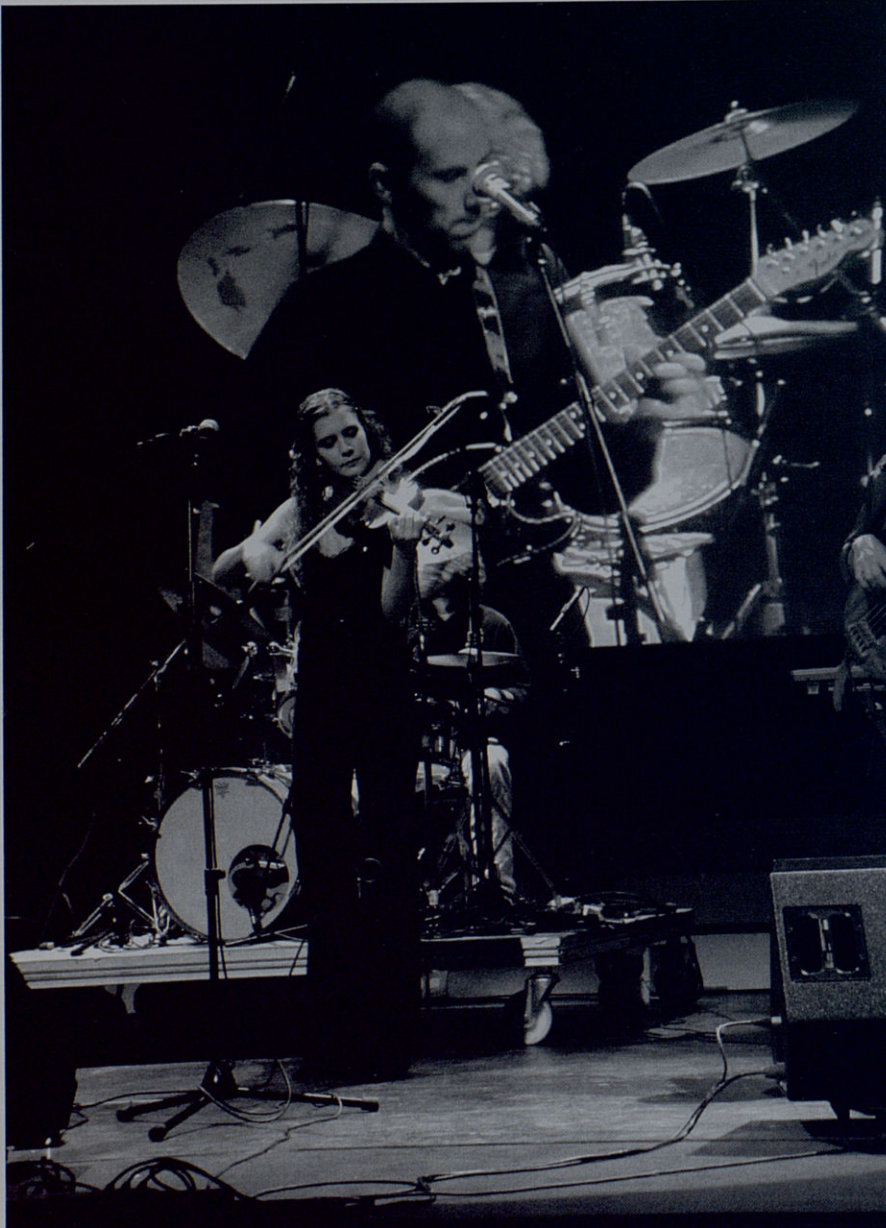
Segons la seva perspectiva, per realitzar la necessària tasca de recuperar la pròpia identitat, calia extreure del passat únicament els avantatges i rompre amb tot allò no profitós. Així doncs, si bé l'esperit de la primera Renaixença, la de la revista *La Palma* (1840), podia ser una deixa vàlida, no succeïa el mateix amb els seus fruits concrets, excessivament eteris per al present, fet d'actualitat i de compromís. L'impuls que a meitat dels anys vuitanta experimentà el medievalisme fou vislumbrat per Oliver com a base hipotètica d'un nou renaixement. El 1886 es va referir al

tema i va vincular l'auge medievalista, sobretot el gòtic, amb l'òrbita del present i no amb la del passat, ja que era fruit del positivisme i no del romanticisme. Només a la llum del primer, amb l'ajut de l'observació empírica, podia emergir l'espiritualitat que necessita l'art, la connexió entre «la nave inmensa y la inmensidad de Dios». Vist així, es podia parlar d'un renaixement de l'art sota el signe d'una nova època. Alliberat de la càrrega romàntica, el medievalisme entrava a formar part del projecte d'una certa modernitat. No cal oblidar tampoc l'acord d'Oliver amb la tasca d'investigació històrica desenvolupada pel *Boletín de la Sociedad*

Arqueológica Luliana, revista creada el 1885 que s'adreçava cap a l'estudi del passat local, especialment de l'històric i de l'historicoartístic, sense deixar d'enllaçar-lo amb la crònica del present. Col·laborador esporàdic del *Boletín*, Oliver va estimular la recuperació de la «figura de nuestra antigua Mallorca», per tal, si més no, de recrear-nos en la imatge del passat, «ya que no nos es dado hacerlo en la ruindad y apocamiento de su estado presente». Va insistir en aquesta línia en altres articles, igual que encoratjava qualsevol iniciativa encaminada a la recerca de la identitat perduda. Tot i això, Oliver no es va mostrar especialment actiu a promoure el revival medievalista. La labor la realitzaren individus que compartien el credo regionalista, i és prou significatiu el cas de la pintura d'història i de temes lligats al regionalisme, que recuperen tipus del passat, com va fer l'escultor Rosselló amb *El foner*.

La pintura d'història, que des de la fi del segle XVIII ocupava el primer lloc en la jerarquia acadèmica, s'havia entronitzat a l'Estat espanyol a mitjan segle, arran de les exposicions nacionals de belles arts, que s'havien instaurat el 1853 i es van mante-

Un altre moment del Maria Elka Group.

nir fins el 1899. Mitjançant els quadres de tema històric es va fomentar un nacionalisme espanyol, de la mateixa forma van ser una eina per a l'expressió dels regionalismes. A la fi de segle, després d'un cert decaïment a causa del triomf de la pintura de gènere, la conjuntura ideològica va afavorir una nova eclosió de la temàtica històrica. Els pensionats a Roma, subvencionats per les institucions públiques, van tornar a realitzar assumptes d'història convenientment seleccionats. Així, el 1887 Llorenç Cerdà, alumne becat a Roma per la Diputació Provincial de les Balears, haurà d'enviar un oli de grans dimensions: *Los honderos de Baleares*, per tal d'acomplir el requisit de la plaça obtinguda, és a dir, pintar un tema de la història de les Balears. En el context que ens ocupa, el 1895 es va concebre el programa més significatiu d'exaltació simbòlica del passat, el del Saló de Sessions de l'Ajuntament de Palma. Enric Alzamora, proper a Oliver, havia propugnat la conveniència d'orientar-ne la decoració cap als temes locals, ja que «los asuntos de historia balear deben obtener preferencia sobre los demás». Benet Pons Fàbregues, que ocupava el càrrec d'arxiver i cronista de la Ciutat, fou qui concretà la idea. L'ornamentació del Saló esmentat es va convertir en una exaltació de l'Antic Regne de Mallorca i de la perduració de la seva fama a través de les persones il·lustres del Regne i de la Ciutat. Era la senda que anava des de la Renaixença al regionalisme. Al voltant i per impulsió de Pons Fàbregues van convergir iniciatives semblants, com és el cas del pintor Joan Bauzá, que va fixar el tipus dels acompanyants dels cerimonials medievals amb els quadres i dibuixos de macers i tamborets. Finalment, encara que la ressenya podria engrossir-se, recordem la convocatòria del Círculo Mallorquín de 1897. Amb l'objecte de cobrir les altes i nues

parets i de dignificar, així, l'entitat en un moment d'eufòria, el Círculo convocà un concurs de quadres de temàtica històrica i de paisatges amb figures. Els primers havien de recordar fets de la història de Mallorca, els segons havien de ser escenes de la terra mallorquina. La fidelitat al gust oficial de la Restauració dominava en tots els casos citats, i no es pot parlar ni de tempteigs per sortir d'allò establert. De fet, era al marge de les convocatòries públiques o semipúbliques que la pintura explorava un més enllà, sobretot la pintura de paisatge i la del plenairisme, que aquí ometem. El camí del modernisme no seria el de la pintura d'història. Contemporàniament a Barcelona, Raimon Casellas la rebutjava. Considerava que la mirada era innecessària perquè els romàntics natzarens ja n'havien donat testimoni. La funció apologetica no podia esdevenir un justificant, en conclusió pintura d'història i pintura acadèmica eren el mateix. A Mallorca, a meitat dels anys noranta, data de les opinions de Casellas, els aires del modernisme no caracteritzaven encara la ideologia ni la crítica artística. El concurs pictòric del Círculo Mallorquín, l'entitat burgesa per excel·lència, és prou indicatiu de la situació coetània del gust artístic i de la incertesa de la burgesia. Encara es valorava el tema, el gran format i el sentimentalisme abans que l'assumpció de la creativitat del subjecte. I tanmateix, era en aquest àmbit burgès en què la secció literària, constituïda el 1894, comptava amb la participació de Miquel dels Sants Oliver i de Joan Alcover, d'Enric Alzamora i Mateu Obrador. Així mateix fou allà on Antoni Noguera fonamentava el nacionalisme musi-

cal, semblant al de l'Orfeó Català. Prest la situació havia de canviar; la sala d'exposicions del Círculo Mallorquín esdevindria per a la crítica l'emblema de la receptivitat de totes les tendències pictòriques renovadores, de les

L'impuls del medievalisme fou vist per Oliver com la base d'un nou renaixement

més joves i noves. Contràriament, a partir de 1900, l'espai del Fomento de la Pintura y Escultura, vinculat a l'Acadèmia de Belles Arts, es definiria com a refugi de la tradició. La crítica no deixarà d'incidir en l'oposició ni d'animar-la.

L'oposició ideològica del pintor Joan O'Neill a la modernitat. Els antecedents del rebuig de l'Acadèmia de Belles Arts i l'aparició de la modernitat

No serà fins a la darrerria dels anys noranta que es manifestarà obertament la condemna de la pintura acadèmica i de l'àmbit de la seva exhibició, el Foment de la Pintura i de l'Escultura, però els orígens de l'enfrontament es remuntaven a l'inici de la dècada, tot i que no es va dirimir en l'àmbit artístic sinó en l'ideològic. El pintor Joan O'Neill en fou el protagonista. Secretari de l'Acadèmia Provincial de Belles Arts de Palma des del 1858 i paisatgista de primera hora, sempre fidel als canons acadèmics, O'Neill no havia pogut tolerar el projecte de modernitat que Miquel dels Sants Oliver impulsava, i que l'havia portat a envestir contra la revista *Museo Balear*, en la qual el pintor havia col·laborat assíduament. El 1890, arran de la Campaña por Mallorca que va emprendre el grup del diari *La Almudaina*, un aplec de propostes per transformar l'entorn, O'Neill va manifestar la seva

alarma i la seva disconformitat. Va jutjar la campanya esmentada com un fruit de l'«holgazaneria» dels promotors, i es queixà del menyspreu que aquests traslluïen envers figures *històriques* com ell mateix.

Amb el quadres de tema històric es va fomentar un nacionalisme espanyol

O'Neill, políticament proper al carlisme, ancorant-se en el conservadorisme que sempre l'havia caracteritzat, va fer la seva pròpia campanya, que s'encaminà a oposar-se sistemàticament a tota activitat propera a la modernitat. Si, d'una banda, és cert que el pintor havia contribuït a introduir i difondre el conreu del paisatge cap a la fi dels anys cinquanta, quan el gènere no gaudia d'especial reconeixement a Espanya, de l'altra, cal tenir en compte que sempre va romandre fidel als principis de la doctrina neoclàssica. A la fi del segle, el pensament, l'actitud i la pintura que simbolitzava era un projecte acabat. En el si de l'Acadèmia, en què altres professors, com Salvador Torres, compartien el carlisme, O'Neill veia desaparèixer les figures de la seva generació. Tot i els llaços acadèmics i de relativa amistat que l'unien amb alguns pintors de la generació següent, casos de Ricard Anckermann i d'Antoni Ribas Oliver, pràcticament quedava sol, ja que aquests eren ideològicament més temperats. De fet, cal pressuposar que O'Neill va assumir la defensa dels *valors tradicionals* pel seu compte, a manera de patronatge. El menyspreu obstinat del pintor cap a les iniciatives que es desenvolupaven a l'empara de la renovació lligada a la modernitat i al regionalisme, que tant l'irritava, abraçava diversos camps. En el terreny de la crítica musical, que havia exercit, va

investir, reiteradament, contra els concerts que promovia Antoni Noguera, enfascat tant en la recuperació de la tradició com en la creació contemporània.

A final del segle va aparèixer la crítica militant, i el combat que entaulà va ser la lògica culminació de les actituds contraposades que s'havien

manifestat des del començament de la dècada, quan O'Neill s'encarregà de salvaguardar l'ortodòxia en l'art, en la cultura i en la política.

L'aparició de la crítica militant esmentada es vincula amb el desenvolupament de la modernitat, que a partir del 1898, amb el suport d'una part de la burgesia, es començarà a unir amb el modernisme. Un dels cims, pel gener de 1898, el constitueix la fundació del Saló Beethoven, fet que coincidirà amb altres esdeveniments que donen empenta a la introducció d'allò modern. És el cas de la revista *Nova Palma*, que evidencia, amb la seva efímera durada, la dificultat de la tasca. D'altres publicacions articularien el nou ideari i esdevindrien *La Roqueta*, des de l'octubre de 1898, la revista més significativa en l'àmbit de l'art, no debades és l'única revista de producció local en què hi ha il·lustracions a la fi de segle. El Saló Beethoven, que es va allotjar als baixos del diari *La Última Hora*, aparegut el 1893 i prest incorporat a la bandera de la modernitat, va agrupar la intel·lectualitat més prestigiosa, ja molt diversificada ideològicament. Hi eren presents els clàssics de primera hora: Joan Alcover, i sobretot Miquel dels Sants Oliver, i els més joves: Gabriel Alomar, Miquel Sarmiento i Joan Torrendell; escriptors; músics, com ara Noguera i Sempere, i polítics, com ara Lluís Martí i Alexandre

Font. El cercle Beethoven va ser promotor i conciliador d'una pràctica artística diversa sota el lema d'allò jove, diferent, personal i propi. Al seu local va promoure exposicions de pintura que probablement s'iniciaren el 1899. Endemés dels artistes joves, formats a l'Acadèmia de Belles Arts, freqüentaven el Saló artistes no tan joves, oberts a la nova època. Entre aquests hi havia Gaspar Terrassa, nascut el 1840 i professor de l'Acadèmia, que mai no havia comptat amb la simpatia d'O'Neill. Amb independència de la seva pràctica pictòrica, mal coneguda i que s'ha lligat al fortunyisme, Terrassa era un cosmopolita que respirava els aires de la Barcelona modernista, els dels Quatre Gats, i amb la companyia del qual arribà a l'illa Joaquim Mir el 1900. Encara que molt abans del 1898 la premsa havia inclòs cròniques artístiques, no fou sinó llavors quan va irrompre la crítica artística en sentit modern, la que hem denominat crítica militant, empàtica i creativa. De caire literari, va suposar projectar a l'art, especialment a la pintura, el que ja s'havia fet a la literatura: conduir-la en la causa de la modernitat. Entre les figures que s'hi van dedicar, a més a més de Gabriel Alomar, hi ha Joan Torrendell i Miquel Sarmiento. El primer, retornat de l'emigració a Montevideo, des de 1896 va participar força activament en diversos mitjans periodístics, i va emprendre tot un seguit de tasques per tal d'implantar el modernisme, ara ja de signe catalanista més que regionalista. Molt relacionat amb Barcelona, on va residir abans d'assentar-se a l'illa, i on es va instal·lar entre el 1902 i el 1910, va exercir una crítica polaritzada cap a la defensa de l'art modern. Per la seva part Miquel Sarmiento, d'origen canari, va enllestir amb la força dels vint anys el rebuig més directe de la pintura acadèmica.

La música a Mallorca

en temps d'Alcover i Costa

JOAN COMPANY I FLORIT

Aprofitant l'avinentsa del 150è aniversari del naixement dels dos grans poetes, Joan Alcover i Maspons (1854-1926) i Miquel Costa i Llobera (1854-1922), hom m'ha demanat d'escriure sobre la música d'aquest temps, un encàrrec que m'omple de satisfacció i d'energia, ja que aquest període representa gairebé el començament de la nostra història musical. Ara bé, aquest article només pretén fer unes pinzellades musicals del moment i unes pautes o pistes per a posteriors treballs entre música i poesia.

És durant aquest període quan es configuren les primeres manifestacions i quan apareixen una sèrie d'importants compositors que despertaren una nova consciència musical. No oblidem que músics mallorquins tan importants dins el barroc hispànic com Francesc Guerau (1649-1722) i Antoni Literes (1673-1747) desenvoluparen una fecunda i important carrera artística a Madrid. També hem d'assenyalar que la Cartoixa de Valldemossa, que va acollir Chopin durant l'hivern de 1838-1839, representa la incorporació de Mallorca a la Història de la Música i el punt de partida de la nostra música, amb projecció universal.

A més a més, Alcover i Costa deuen ser probablement dels poetes més musicats de la nostra literatura i, per tant, també seria bo tractar d'un dels temes fonamentals de l'estètica de la música, com és la relació entre poesia i música. No oblidem que

el text és un dels elements determinants de l'expressió musical i un factor cabdal de la capacitat d'emoció i de commoció que pot oferir l'art dels sons o de la música.

«[...] després de la influència de Wagner, la forma més poderosa en la música de mitjan segle XIX fou el nacionalisme, un nacionalisme relativament conscient que sorgeix en general per causes polítiques, sobretot per la repressió política» (Gerald Abraham, *A hundred Years of Music*). Aquest és el moment històric i estilístic que hi havia en temps dels nostres homenatjats. D'una banda, Espanya fou un dels països on sens dubte el nacionalisme deixà la seva empremta i donà els millors fruits; quasi tots els autors coincideixen que el nacionalisme fou l'embrió revolucionari que despertà la música espanyola.

L'adaptació de música a un poema ha de ser un acte d'amor, mai un matrimoni de conveniència.

Francis Poulenc

Entre els convidats, Antoni Mir i la cantant Nina.

Adolfo Salazar ens diu que no és casual que els dos afirmadors de les essències nacionals en música a Espanya, Francisco Asenjo Barbieri i Felip Pedrell, fossin a la vegada propugnadors o propagadors d'allò popular i investigadors d'allò històric. D'altra banda, a Mallorca, com ja veurem, se sentiran les idees de Pedrell i el posterior desvetllament de les essències del folklore i una certa presa d'identitat del poble.

La Renaixença musical a Mallorca. Algunes dades i dates que cal destacar

1891. Fundació de l'Orfeó Català per Lluís Millet i Amadeu Vives (ambdós deixebles de Pedrell).
1897. Fundació de la Capella de Manacor.
1898. Creació del Saló Beethoven (cenacle de l'afició musical de l'època).
1898. Inici del pontificat del bisbe mallorquí Pere Joan Campins i Barceló (1859-1915).
1899. Vinguda de l'Orfeó Català a Mallorca.
1900. Fundació de l'Orfeó Mallorquí i de l'Orfeó La Protectora.
1902. Projecte de renovació de l'interior de la Seu per Antoni Gaudí.
1903. Vinguda de l'orquestra del mestre Antoni Nicolau al Teatre Líric.
1903. El papa Pius X publica el «Motu proprio», que féu revisar i renovar la música religiosa.
1903. Vinguda a Mallorca del pare Eusebi Clop de Solimiers per ensenyar l'autèntic cant gregorià als franciscans del tercer orde regular.
1904. Mor Antoni Noguera, pare de la música mallorquina.
1904. Creació de la Festa de la Música Catalana, instituïda per l'Orfeó Català.
1906. Primer Congrés Internacional de la Llengua Catalana a Barcelona.
1909. El bisbe Pere J. Campins funda l'Schola Cantorum del

Seminari Diocesà, i la presenta a Sa Santedat el Papa en el pelegrinatge a Roma de l'any 1910.
1922. Apareix el *Cancionero musical popular español* de Felip Pedrell.
1923-1936. Creació de l'Associació per la Cultura de Mallorca.
1923-1936. Creació de la revista *La Nostra Terra*, òrgan de l'ACM.
1926. Primera Festa de la Música a Mallorca, instituïda per l'Orfeó Mallorquí.
1926. Joan M. Thomàs crea l'Associació Bach per la Música Antiga i Contemporània.

L'ambient musical al segle XIX es caracteritzà per la música amable de saló i el gènere líric (l'òpera i la sarsuela), en què el cant era el divertiment màxim de la societat illenca. Precisament fou durant el romanticisme quan es legitimà la fusió de música amb poesia a través del *lied* o cançó.

El moviment cultural de la Renaixença, fenomen tardà i amb una incidència social limitada a Mallorca, afavorí una presa de consciència per part dels intel·lectuals mallorquins respecte de la seva cultura en què podem parlar d'una relació entre les lletres, la música i les arts plàstiques.

De poetes i músics. Un cas paradigmàtic: Antoni Noguera i Balaguer

El pioner, en el camp musical, d'aquest nou ressorgiment fou Antoni Noguera i Balaguer, el qual consideram el patriarca de la nostra música i l'iniciador del nacionalisme musical mallorquí. Aquest ressorgiment d'una consciència musical mallorquina no solament es manifestà, com ja veurem posteriorment, en l'aparició d'importantes agrupacions corals, sinó també en la creació o la potenciació de societats socioculturals; cal esmentar la noble tasca del Saló Beethoven, vertader aglutinant de l'afició musical de l'època, que

més tard es transformà en Sociedad de Conciertos i que alhora era lloc de reunió de la intel·lectualitat mallorquina (Joan Alcover, Gabriel Alomar, Miquel dels Sants Oliver...). El Círculo Mallorquín també era seu d'esdeveniments musicals: conferències, concerts, audicions de música de cambra..., i inicià una tasca difusora que ha perdurat fins als nostres dies. Antoni Noguera, home genial i que fou tan criticat en salons i sagristies, també era ànima de les reunions i les funcions d'aquestes societats.

L'esperit inquiet i dinàmic d'Antoni Noguera i Balaguer (Palma, 1858-1904; fill del també músic Honorat Noguera), sota l'amistat i el mestratge de Pedrell, revolucionà la vida artística de l'illa. Com diu Damià Pons i Pons en el seu magnífic article, al meu parer el millor que s'ha

Un altre guardonat, Joan Bibiloni, ens oferí una simpàtica actuació amb "Rondalla".

escrit sobre Noguera, «Antoni Noguera i la modernització musical a Mallorca»: «És el moment en què neix el Noguera crític i inconformista, que canta les veritats amb cruesa, que polemilitza, i, molt especialment, el Noguera que impulsa una renovació global i en profunditat de la música a Mallorca.»

Ell lluità incansablement per la cultura musical a Mallorca, especialment per la «mallorquinització» del nostre art. Com escriu Joan Alcover: «Els esforços de tota sa vida consistiren en tirar del país cap amunt, clamant, persuadint, fuetejant amb obstinació heroica... L'obra d'En Noguera és una prova clara del seu mallorquinisme... Amb tothom s'encarà: Govern, Diputació, Capítol; a tot passà revista: òpera, sarsuela, concerts, orfeons, misses, antifones, novenes, xarangues,

festes de barri i balls de placeta.» Des del Saló Beethoven Antoni Noguera lluitarà contra l'estat deplorable i llastimós de la nostra música: poca música instrumental i gairebé gens d'orquestral; òperes del Teatre Principal impresentables; bandes de música de molt poca qualitat; la música d'església de molt baix nivell, tant la polifònica com la d'orgue... O com va dir Miquel dels Sants Oliver: «[...] com un fill de David armat de sa fona contra el goliath del filisteisme artístic [...] contra un ambient terrible; contra la decadència musical italiana; contra el belcantisme i la mediocritat; contra la música frèvol i banal de les tertúlies, contra una societat estreta i esquifida de la qual havia de viure i amb la

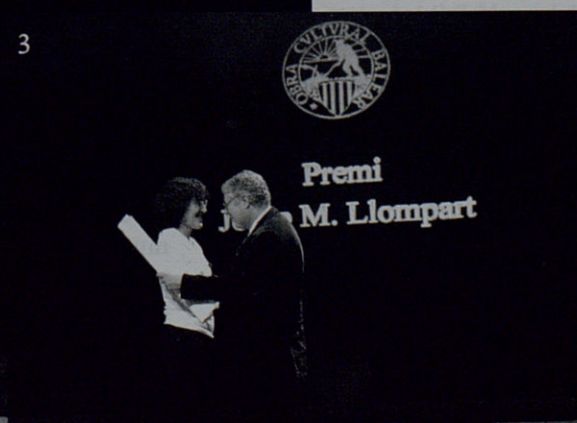
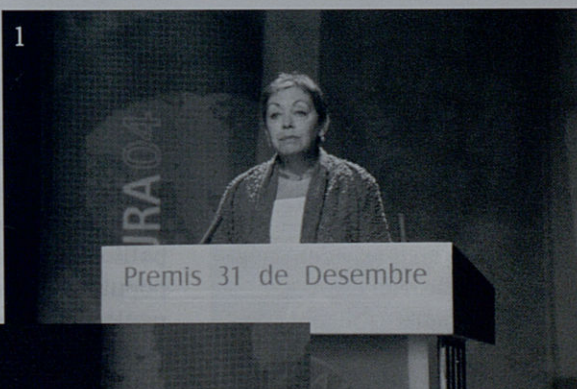
qual no es conformava.»

Joan Alcover mateix ens descriu el Saló Beethoven de la manera següent: «[...] en aquesta casa no hi ha, que jo sàpiga, ni juntes ni llibre d'actes, ni President, ni Secretari, ni altres estatuts que els estatuts d'una colònia de gorri-
ons teuladers qui s'apleguen davall un sostre o se posen a un arbre per guardar-se de la solellada o del mal temps o descansar de la lluita per la vida... En Toni Noguera, un dels qui més fonda i delicadament han sabut penetrar l'ànima mallorquina, i que, navegant, corrent amunt, pel riu de la música, ha arribat a regions extramusicals.»

Moltes són les raons i també les

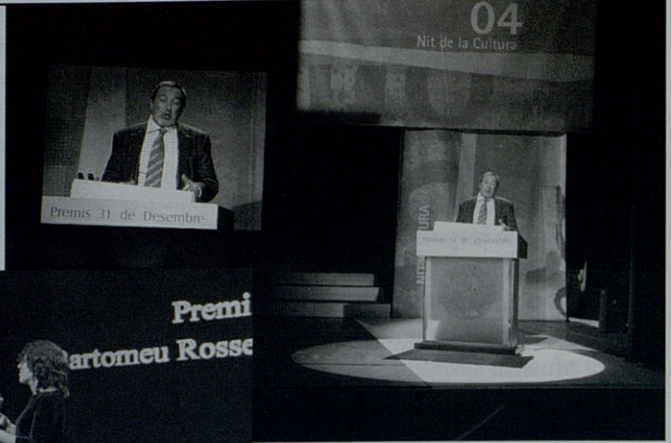
1. Com cada any, l'OCB lliurà els seus Premis 31 de Desembre.
Entre els guardonats, l'escriptora Maria Antonia Oliver.

2. També el voluntariat lingüístic fou recompensat en aquests Premis 31 de Desembre.
3. Ferran Gomila lliurà un premi a RTVE Balears, per la seva tasca normalitzadora.

L'empresa de mobles Roldan Oficines i Despatxos fou guardonada justament amb el premi Francesc de Borja Moll, per l'ús fidel que fa del català en el seu negoci. El president de l'OCB en persona lliurà el premi.

El grup Nou Romancer rebé el Rosselló-Pòrcel per una dècada de romanços ben tocats.

obres per considerar Antoni Noguera com el pare de la música mallorquina i el primer nacionalista de la nostra música. Aquesta afirmació no tan sols la defensam els músics sinó que ja l'anunciaven i la destacaven els seus coetanis. Noguera fou amic dels poetes i dels intel·lectuals de l'època.

Noguera fou el primer músic que va estudiar d'una manera rigorosa la música popular mallorquina. Cal esmentar l'extraordinari treball: *Memoria sobre los cantos, bailes y tocatas populares de la Isla de Mallorca*, que aconseguí el primer premi donat per la infanta Isabel en el segon concurs de la Ilustración Musical Hispano-Americana (1893), que presenta una detallada explicació, classificació i transcripció del nostre folklore, imprescindible per a qualsevol que vulgui conèixer o estudiar el patrimoni cultural de la música popular. Ell fou l'autèntic precursor del moviment orfeònic i l'ànima impulsora del cant coral a Mallorca. Directament o indirecta creà o impulsà noves agrupacions musicals i en reviscolà d'altres ja existents. Així, estimulat pel brillant exemple de l'Orfeó Català i desitjós de tenir

un instrument de realització dels seus ideals artístics, l'any 1897 fundà amb Mn. Antoni Pont la Capella de Manacor, per donar a conèixer les obres dels grans polifonistes i la nostra música popular. La intel·lectualitat mallorquina i catalana va estar molt relacionada amb l'activitat cultural i musical de la Capella; els noms de Miquel dels Sants Oliver, Joan Alcover, Miquel Costa i Llobera, Felip Pedrell, Santiago Rusiñol, Enric Granados, Antoni Rubió i Lluch, etc. es troben vinculats als inicis de la Capella.

També fou Joan Alcover qui, a les paraules de presentació de Felip Pedrell i de Santiago Rusiñol a la Capella de Manacor en la vetlada del 19 de desembre de 1901, ens descriu molt bé el paper i la significació d'aquesta: «[...] per això venim aquí, a la Capella de Manacor, a somniar, a recordar, a esperar, tal volta, a ensaborir la dolçor del mallorquinisme autèntic; per això venim aquí a rebejar l'esperit en la font viva musical qui brolla de les entranyes de la tradició [...] la Capella, únic llumet qui senyala l'existència de Mallorca artística a l'atenció dels esperits delicats.» Poc temps després, i seguint

l'exemple de la Capella de Manacor, sorgiren altres societats corals com l'Orfeó Mallorquí (1899) i l'Orfeó La Protectora (1899); també reviscolà l'Orfeó Republicà, agrupació que possiblement té els orígens després de proclamar-se la Primera República.

Noguera fou un rigorós comentarista i crític musical. Part de la seva obra, intensa i extensa, i del seu pensament es troben recollits en el llibre *Ensayos de crítica musical* (1908), que va prologar Joan Alcover i Maspons. Malgrat el pas del temps, moltes de les seves crítiques són dissortadament aplicables al panorama musical de la Mallorca actual: opinions sobre l'ensenyament, compositors i intèrprets, problemàtica orquestral, l'autosuficiència illenca o, per contra, la sèrvitud a tot el que ve de fora, etc. Segons Joan Alcover, Noguera «fou el músic que sap escriure. [...] No tenia altra norma que la ratlla dreta».

Les obres corals formen el corpus compositiu i l'apartat més conegut de Noguera. Cinc són els títols corals de l'opus de Noguera, tots ells composts sobre temes populars mallorquins; un d'ells, *Fill d'ànima*, amb lletra de Joan Alcover.

Alguns títols musicats pels nostres compositors

Els nostres principals compositors, des de l'època de Costa i Llobera i d'Alcover fins avui, han agafat en més d'una ocasió

31 DE DESEMBRE 2004

La coral Capella Mallorquina interpretà el poema musicat "Amor a la pàtria".

els textos d'aquests dos grans poetes i n'han fet creacions i versions que van des del *lied* o cançó fins a la música coral i/o simfonicovocal.

De l'obra literària de Joan Alcover, hem de referir-nos a alguns títols i compositors que han fet les seves adaptacions. A més d'Antoni Noguera, hi hem d'afegir Joan M. Tomàs (1896-1966): *Himne mallorquí* (obra coral a capella), compost sobre fragments de diferents títols poètics. Però sens dubte l'obra musicada més popular d'Alcover és *La balanguera*, que, amb música original d'Amadeu Vives, coneix tot un ramell d'arranjaments per a veu, cor, banda, orquestra, colla de xeremiers, etc., a càrrec d'autors com: Francesc Batle (1933), Bernat Julià (1922), Antoni Martorell (1913), Antoni Parera Fons (1943), etc.

La poesia de Miquel Costa i Llobera ha tingut molts de seguidors-compositors, fins al punt que creim –esperant nous estudis o publicacions– que és el literat més *emprat* de la nostra terra. Alguns dels títols musicats de la seva producció: del gran compositor, també pollencí, Miquel Capllonch (1861-1935), la realització d'un arranjament

sobre *Avui és diumenge*.

La gran alzina de Mossa és una cantata per a tenor, cor i orquestra composta per Antoni Matheu (1933-1984); aquest mateix compositor també ha musicat *Recolliment* (per a veu i piano) i algunes obres corals a capella; entre d'altres, esmentarem *Avui és diumenge*, *Labella*.

Bernat Julià (1922) ha escrit, entre d'altres, les obres següents: *Lo que diu una cançó*, *Per què?* (per a veu i piano); *Nuredduna* (sobre el poema *La deixa del geni grec*) per a solistes, narrador, cor i orquestra; *El/Lo pi de Formentor* per a soprano, cor i orquestra. De Bartomeu Oliver (1894-1988) coneixem tres títols –*Bressol de pobre*, *Bressol d'espines* i *Bressol*– d'una mateixa peça, per a distintes versions vocals o instrumentals, sobre lletra de Costa. Entre altres composicions corals, Antoni Martorell (1913) ha musicat *Retorn de la primavera* i *Lo que diu una cançó*; Francesc Batle (1933) ha posat música a *Dos sospirs* i *Enyorança*; el músic valencià Julio Ribelles (1926-2004) escriví *La font*.

La cantant Maria del Mar Bonet (1947) ha aconseguit popularitzar la seva versió d'*El pi de Formentor*, que recentment fou arranjada per a cor i orquestra.

Miquela Lladó tornà a sortir a escena per cantar "A les roses".

Des de Catalunya alguns compositors també han retut tribut a la literatura mallorquina; entre ells vull esmentar: Antoni Massana (1890-1966), que va escriure l'òpera *Nuredduna: la deixa del geni grec* (1947) sobre el poema de Costa i Llobera, amb adaptació escènica de Miquel Forteza Piña, i Joan Bautista Lambert (1884-1945), que va escriure *Cansó de les pelegrinacions* (veu i orgue). De Joan Alcover, Manuel Oltra (1922) estrenà l'any 1999 *La serra*, per a cor i orquestra.

Costa i Llobera, el gegant guerrer

LLORENÇ VICH SANCHO

Notes literàries

El que hom pensa i opina mai no s'ha de posar en boca d'altri. Avui, emperò, em ve de gust transgredir aquest particular dogma i forçar la recordança d'aquells mots de Guerau de Liost en què es refereix a Costa i Llobera: «Gairebé diria que és l'únic poeta que tenim, perquè sols ell ha assolit la plenitud de l'art diví.»

Aniré, encara, una mica més enfora i no estalviaré espais tipogràfics a l'hora de reproduir aquelles paraules que Marcelino Menéndez y Pelayo manifestava a Eduard Marquina en una entrevista apareguda a *España Nueva*: «Ahora queda un mallorquín que ya apenas escribe más que en catalán y que es, muerto Verdaguer, y en mi opinión, el más alto poeta de España.»

Per a mi sempre ha estat el millor. Què hi farem!

L'autor dels mítics versos d'*El Pi de*

Formentor és encara avui una realitat ineludible, i això és un fet que sempre he pogut constatar personalment. Durant els meus intents i jovenívols pelegrinatges per totes i cada una de les viles i contrades mallorquines –entre periodismes i curolles diverses–, vaig

topar-me sempre amb molta de gent, il·lustrada, poc llegida i, fins i tot, il·letrada. Molts d'ells sabien de memòria poesies senceres de mossèn Costa, poeta culte i popular alhora. També, cal dir-ho, de Maria Antònia Salvà. De cap ni un de tots els altres poetes –clàssics, beatificats o aspirants– mai no vaig escoltar ni tan sols el seu nom.

No és aquesta, doncs, la màxima aspiració de qualsevol poeta? Que els seus versos es fonguin amb l'esperit de tot un poble, formant part de l'ànima universal?

Hem tancat el quart any d'aquest tortuós principi de mil·lenni amb la celebració dels cent cinquanta anys de la naixença de Miquel Costa i Llobera. També –cal dir-ho– ha estat l'aniversari dels seus íntims amics Joan Alcover i Joan Rosselló de Son Forteza.

Em plau ara, emperò, «com àguila que posa son niu damunt l'abisme» tenir especial esment d'aquell pollencí que no decidí cursar estudis eclesiàstics, a Roma, fins a tenir quasi la trentena d'anys. Sí, d'aquell mateix que en els seus darrers anys tan sols es penedia de no haver viscut més santament. Tornaré ara a recordar unes altres paraules de Guerau de Liost: «En Costa no es perd mai; ni en el cel, ni en la terra.»

Tinc a les mans tres diferents llibres costailloberians apareguts ara fa poques setmanes. El més significatiu de tots, sens dubte, és la *Poesia completa*, editat per El Gall. S'hi repleguen tots els

versos, tant en català com en castellà, de tots els seus llibres editats. Hi ha, emperò, un total de vint-i-tres poemes nous que no havien estat recollits a les *Obres completes*, editades a Barcelona el 1947 per l'editorial Selecta. D'aquests inèdits escrits reproduiré el poema titulat «A un pobre», extret del volum col·lectiu *Poncelles. Aplech de petites poesies* (1880). Diu així: «Germà, per què lo teu front / així consirós acales? / Per què sens lo nom de Déu / lo pa d'almoïna demanes? // Ahir pobre era ton cos, / més ric ton cor d'esperança; / avui pobre n'ets de tot: / l'únic conhort t'arrancaren! // Sense vestir lo teu cos, / despullaren la teva ànima... / Germanet, aixeca els ulls; / Germanet, Déu és ton pare!» Gabriel de la Santíssima Trinitat Sampol ha revisat i introduït aquesta edició, «sens fer-hi ni dany ni màcula». També ha aparegut un nou volum de l'edició crítica promoguda per la Fundació Rotger-Villalonga i l'editor Lleonard Muntaner. Es tracta de *Líricas*, l'única obra escrita en castellà i editada el 1899. Assaborim el text precís i equilibrat de la introducció de la doctora Maria del Carme Bosch. És aquest llibre, en paraules de Costa i Llobera mateix, «[...] una vindicació indirecta del catalanisme, demostrant que un mateix poeta en la plenitud de la vida resulta inferior a si mateix quan se val d'una llengua que no és la del seu breçol». D'aquesta obra, Jacint Verdaguer va dir: «Que temps ha que no havia llegit poesia mística! Que anys i anys fa que no havia sentit cantar a l'Amat de la nostra ànima posades com les que vos li cantau. Això es poesia vera i poesia sacerdotal i sagrada de la que umple el cor i fa bé a les ànimes.» D'altra banda revisem *Miquel Costa i Llobera. Territoris de l'ànima*. Aquest és el títol d'un llibre escrit per Gabriel Janer Manila, fotografiat per Josep

Vicenç i editat pel Govern balear. No és una edició pròpiament literària. Més aviat es tracta de divulgar l'estat actual dels diferents espais naturals on el poeta va trobar la seva inspiració. Finalment recordaré l'anècdota més impressionant de tota la biografia de mossèn Costa, i no és altra que el capítol del seu traspàs, ocorregut el 16 d'octubre de 1922, quan predicava damunt la trona del convent de les Tereses. El sermó versava sobre l'*Ego dilecto meo et dilectus meus mihi*, de santa Teresa d'Àvila. Feia cinc minuts que parlava. Referint-se a la santa, deia: «[...] sintiéndose hondamente conmovida ante una devota imagen de Cristo atado a la columna, cae a sus pies [...]». El canonge cau i expira... Com el poeta llegendari, el sant corfèrit, el gegant guerrier... Tot i deixant de banda el sentit tràgic que erròniament comporta dins la nostra cultura el traspàs de qualsevol persona, no deixa de ser aqueixa mort —la del pare de les immortals *Horacianes*— d'una incommensurable plasticitat.

POESIA C OMPLETA

Líricas

Edició Crítica:
MARIA DEL CARME BOSCH

Costa i Llobera

TS I BALDUFES - 07 - Série major

GABRIEL JANER MANILA
JOSEP VICENÇMIQUEL
TERRITÓRIS
COSTA
DE L'ÀNIMA
I LLOBERA

Notes literàries

Vicenç Grande

«La llengua s'ha d'estimar,
les lleis no són cap garantia»

PERE MARÍ I MARÍ

Joescrib.com és un portal dedicat a la publicació i la promoció d'escrits inèdits en català promogut per Vicenç Grande. En dos anys, des de Mallorca, ha donat espai a més de 200 escriptors. Però deixant de banda Internet, Grande és un personatge important en la societat mallorquina. Vicepresident del Reial Mallorca, un club amb el qual «es juguen emocions de milers i milers de persones cada diumenge» a més d'important promotor immobiliari, no s'arronsa a l'hora de donar la seva opinió sobre el que passa a l'illa.

Entrevista

FOTOS: Pere Marí.

Important promotor immobiliari, vicepresident i principal accionista del Reial Mallorca, patrocinador del Drac Inca de bàsquet. Aquestes són només algunes de les cartes de presentació de Vicenç Grande. No té por

illenc, d'altres poden ser-ho per a la dreta governant. Actiu i directe, no s'amaga de reconèixer que quan diu sí a donar doblers per a una iniciativa «me'n sent molt responsable». Li agrada conèixer al detall què passa en

les seues empreses [durant l'entrevista, entre pregunta i pregunta, va atendre diverses

telefonades de col·laboradors] i reconeix en les noves tecnologies una via molt important per desenvolupar la seua feina. De fet, reconeix que dedica quasi

dues hores diàries només a llegir i contestar correus electrònics: «Pot semblar molt de temps, però quantes coses pots fer saber al teu equip que abans no podia conèixer i com pots millorar la coordinació amb això. Quant de temps hi fiques, però quant n'acabes guanyant!»

Joescrib.com, un portal d'Internet dirigit des de Mallorca en què es poden llegir en línia, gratuïtament, centenars d'obres i d'articles d'autors inèdits en català, és una altra targeta de presentació. 291 autors han publicat en dos anys 1.055 treballs a la xarxa. És un fruit més de la Fundació Cabana, una altra de les seves idees, una institució dedicada al foment del món de les arts i de les lletres i de la qual ell és fundador. A l'hora de donar nom a la llengua, ell és dels qui opta per parlar de «la nostra llengua» en comptes de fer voltes als noms de català o mallorquí: «S'ha de buscar la unió, no dividir», opina.

– **Més de mil llibres i articles publicats a Joescrib.com. Com valorau aquesta xifra?**

– És una autèntica barbaritat. Joescrib.com va néixer quasi al mateix temps que el seu homòleg castellà, Yoescibo.com. Jo som dels qui pensa que defensar la nostra cultura, amb una mentalitat internacional, no ha de suposar cap problema amb el fet que es fomenti també la llengua castellana. Els resultats, després de dos anys de funcionament,

«Trobam la nostra llengua més dèbil del que en realitat és»

d'expressar allò que pensa, per incòmode que pugui ser per alguns. Algunes de les seues opinions poden ser punxants pel nacionalisme i l'ecologisme

HIVERN 2005

RIVIERA MAIA vol des de Madrid, gener
849,00 EUR

PATAGÒNIA/ARGENTINA vol des de Madrid, gener
1.284,00 EUR

PATAGÒNIA AMB IGUAÇÚ vol des de Madrid, gener
2.218,00 EUR

CIRCUIT PEL MARROC

CIUTATS IMPERIALS gener i febrer **594,00 EUR**
ALCASSABES I OASIS 4X4 gener i febrer **683,00 EUR**

No inclou taxes aeroportuàries, ni suplementes des de Palma

Informes i reserves: OMS, 50 B. Box 696 · 07003 Palma (Mallorca)
Tel. 971 72 38 42 · Fax 971 72 69 42 · <http://www.viajesmartel.com>

han estat molt bon bons. Davant això, només hi havia dues opcions: morir d'èxit o reestructurar Joescric.com. Hem optat per la segona opció, hem agafat el camí del creixement. De tres hem passat a cinc persones que mantenen el lloc web.

– Com va néixer el vostre interès per Internet?

– Fa cinc o sis anys ja tenia interès per la xarxa com una eina de feina, com una via que podia tenir interès des d'un punt de vista professional. Eren els anys del creixement de Telefónica dins el món d'Internet, amb Terra i la seva compra de Lycos, que era un dels grans portals de la xarxa als Estats Units. Primer vàrem pensar en una portal de promoció immobiliària, però la idea no sortí endavant. Després em vàrem plantejar fer una revista web de connexió entre Europa i Amèrica. Tampoc no sortí endavant, no la veia viable. Finalment, varen sortir les iniciatives de Joescric.com i la de Yoescrigo.com, que sortí abans, perquè pensàvem que ho tindria més fàcil perquè hi ha més parlants de castellà

– Quins resultats presenta Yoescrigo.com?

– A hores d'ara, 7.655 obres de 2.053 autors. Hem donat espai a molta de gent que d'altra manera no hauria pogut veure publicat el seu treball, tant en espanyol com en la nostra llengua. No es poden

imprimir, però, les obres per una qüestió de no entrar en conflicte amb els drets d'autor.

– Internet i les noves tecnologies faran desaparèixer el llibre?

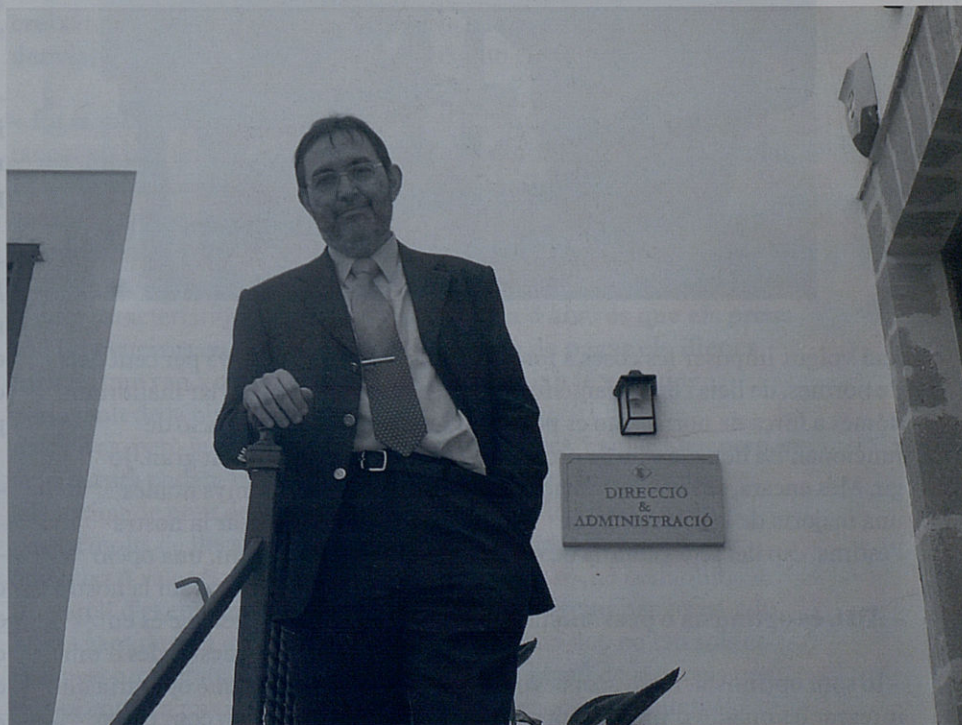
– No, això mai. El llibre, la paraula escrita, s'adaptarà a la nova situació, però no desapareixerà. El plaer de la lectura, d'un bon llibre, encara no ha estat superat. Ja fa temps que es va dir que la ràdio i la televisió farien desaparèixer els diaris. Com es veu, això no ha passat. El que sí que ha passat és

que hi ha hagut una adaptació de la premsa escrita als mitjans audiovisuals. De fet, a mi em costa molt encara llegir molt per Internet. Quan hi ha necessitat, ho faig. Però si el text és llarg, l'imprimesc.

«No podem tancar els ulls al turisme residencial i negar la realitat»

– Com veis el procés de normalització lingüística a les Illes Balears?

– Trob que de vegades els polítics

**esco
leta**

Gianni Rodari

**Infants de 0 a 4 anys
Ensenyament en català
Pedagogia activa
Grups reduïts
Servei de cuina**

ARQUITECE BENNÀSSAR, 46
07004 PALMA - Tel. 971 29 90 86

**esco
leta**

Gianni Rodari

han volgut imposar les coses a força de normes, de lleis i de reglaments. I només a força de normes no es pot funcionar. La llengua s'ha de protegir. Més encara, se l'ha d'estimar. Si una majoria de la societat no se l'estima, cap llei serà garantia de res.

– Així, és optimista o pessimista?

– Jo som optimista. Hem aconseguit integrar les onades d'immigrants

dels anys 60 i 70. El 95 per cent dels seus fills ja saben parlar mallorquí. La capacitat d'integració de Mallorca ha estat molt gran. Jo mateix fins als 18 anys només parlava castellà. Usar la nostra llengua va ser, per mi, una opció personal. Crec que trobam la nostra llengua més dèbil del que és en realitat. Mirant la qüestió des d'una perspectiva global, què opinaria un indi americà que veu com el seu

idioma és parlat ja per menys de dues centes persones de la situació de la nostra, que és parlada per vuit o nou milions?

– Què opinau de la doble xarxa escolar, en català i castellà, que el Govern impulsa en l'educació infantil?

– No conec el tema a fons i no tenc arguments suficients per donar una opinió. El que sí que no m'agrada és que a les escoles no ensenyin en català de Mallorca. Ho dic com a pare i és un tema del qual sent molt parlar. No sé quina és la raó, però encara fallam en això. No sé si pel fet que els llibres vénen de fora, no ho sé, però és un tema important i que s'ha de tenir en compte. S'han fet coses en aquest sentit, però encara no és suficient.

– I de quina manera veis, com a important promotor immobiliari, el nou Pla territorial insular aprovat pel Consell de Mallorca?

– Crec que el Pla territorial de Mallorca, tal com ha quedat, és massa poc ambiciós. Es limita la densitat, però s'afavoreix un model de creixement en horitzontal que pens que consumeix més territori.

– Quin és el vostre model?

– Hem de créixer en vertical. S'ha de reduir al mínim la construcció en sòl rústic respectant els drets dels propietaris, però sobretot s'ha d'aprofitar millor l'espai urbanitzable.

borja moll, 8a baixos · 07003 · palma · 971 723 819 · 649 670 163 · ecografico@telefonica.net

– Què voleu dir amb això?

– No ens hem d'espantar de fer edificis de tres o quatre altures. Hi ha ajuntaments que diuen que si les redueixen en els seus planejaments urbanístics protegeixen el territori. I això és mentida. Què és millor, deixar fer tres cases en 6.000 metres quadrats o aprofitar el mateix espai reservant 3.000 metres per a jardí i donar habitatge a moltes més famílies? És que a mes a més aquest primer model no és rendible per als municipis, i és el que s'ha deixat fer a molts de llocs.

– Per què pensau que no és bo aquest model d'urbanització amb habitatges unifamiliars?

– Pensem en la conservació futura d'aquestes zones, que amb el pas dels anys es converteixen en barris i urbanitzacions. Pensem en el que s'ha fet, per exemple, en alguns llocs a Marratxí o Lluçmajor, al voltant de Palma, i que aquesta gent demana i demanarà uns serveis públics de qualitat: asfaltat, enllumenat, recollida de fems, seguretat, sanitat... I a més calculem els impostos que paguen. Seran suficients perquè els ajuntaments facin aquestes inversions i donin a la gent els serveis de qualitat que demanen i mereixen? Jo pens que no, que seran insuficients, i que després s'haurà de pensar en altres fórmules. En aquest tema poca gent hi pensa, però jo sí, perquè

es una qüestió important per al futur.

– Per quin tipus d'habitatge s'ha d'optar amb vista al futur?

– Es fa molt d'habitatge gran, però s'haurien de fer habitatges més petits, d'entre 50 i 60 metres quadrats, que permetessin a molta gent que cerca pis i que no pot pagar el que es demana per un de més gran poder entrar en el circuit de l'habitatge.

– En quin lloc us col·locau en la polèmica que hi ha entre hotelers i constructors pel creixement del turisme residencial?

– En la meua opinió, no podem tancar els ulls i negar la realitat. El turista que compra un habitatge dona i crea riquesa. És un tipus de client que, d'altra manera, no vindria a l'illa, d'unes característiques que no són les mateixes que les dels turistes que van a un hotel. Es parla molt de la pujada de preus dels pisos, però la realitat és que aquí encara podem trobar ofertes a la meitat de preu del que es paga a molts de llocs de la costa andalusa o valenciana, per citar un parell d'exemples on també molta gent de fora d'Espanya ha comprat propietats. El visitant que es compra una casa aquí

genera riquesa, paga també els seus impostos i gasta en els nostres comerços. Jo no som partidari de prohibir-lo ni que es limiti. En aquest sentit, mantenc una postura totalment liberal: que sigui el mercat el que decideixi.

«Cúper ha donat confiança i tranquil·litat al Mallorca»

– No s'ha de regular en cap cas?

– Sí que s'ha de regular per garantir la transparència fiscal de les operacions, perquè tothom pagui els impostos que toca per portar endavant aquesta activitat, això no em sembla malament.

– Deis que no s'han de posar barreres al turisme residencial, però també és un fet que aquests visitants competiran pel mateix mercat d'habitatges que els residents. Una conseqüència d'això és que els preus que han de pagar els illencs pugen. Això té solució?

– Això és ver. I aquest fet, però, es pot i s'ha de corregir amb polítiques des del Govern, invertint més en temes com l'habitatge social i establint diferents barems per accedir-hi, de tal forma que no tan sols es valori el nivell de recursos per accedir a aquests habitatges.

“Encara queden botigues”

Casa Domar Flores

PAPERS PINTATS I PINTURES · ARTICLES PER A ARTISTES · VASES I MOTLLURES

SANT MIQUEL, 77 - Telèfon 971 72 14 83 - Fax 971 71 93 12 - 07002 - PALMA (MALLORCA)

S'han de crear diferents tipus d'habitatges de promoció oficial. Si no es fa així, es dificulta que molts de joves tinguin pis, mols de joves fills de les famílies que han protagonitzat la història de les Illes i que han estat protagonistes d'aquests anys d'èxits. Hem de trobar fórmules per protegir-les i per trobar-los un espai.

– Com veis el Mallorca. Es tornarà a patir enguany?

– Avui, ara com ara, no estic preocupat. Ara tenim Cúper. Amb ell s'ha notat un canvi. Si hi pensam, els jugadors són els mateixos, i pens que són bons, però amb ell l'ambient ha canviat. Se li ha donat confiança i jo la tenc en ell. Que hi ha pressió? Segur. Però la pressió la té Cúper i ha sabut transmetre confiança. S'ha notat al camp mateix. Les reaccions del públic mateix han canviat. [Nota de la Redacció: L'entrevista es va fer a final del passat mes de novembre.]

– El fitxatge del davanter japonès Yoshito Okubo és una aposta econòmica o esportiva?

– És una aposta que pot semblar

arriscada, essent un jugador que ve d'una lliga menys competitiva com és la japonesa. Diuen que és un dels dos o tres millors jugadors d'Àsia menors de 23 anys. Independentment de tot això, jo, que no en sabia res abans, sí que hi ha hagut alguna cosa que m'ha

agradat: el seu caràcter.

– En quina part de la seua activitat diària trobau que la gent el vigila més?

– Amb el Mallorca. Som conscient de l'enorme responsabilitat que tenc i de com, setmana a setmana, hi ha milers i milers de persones que estan atents a tot el que passa amb el futbol i amb el seu Mallorca. Es juga amb molts de sentiments, molt poderosos tots. Molts sabran dir-te l'alineació de l'equip o el nom del president abans que el nom de molts dels diputats o consellers de les nostres illes. Això ho tens en la ment.

– Us veis com a president del Mallorca en el futur?

– Massa gent vigila les teves paraules en aquest món del futbol i l'efecte que poden tenir declaracions teves dient que sí o que no. Em permetreu que no contesti aquesta pregunta.

L'apunt

Vuit premis literaris a l'any

Una de les particularitats del portal Joescric.com és la convocatòria anual de quatre premis literaris, en les categories de poesia, conte, conte infantil i novel·la, dotats cadascun amb 3.000 euros i la publicació de l'obra guanyadora. Enguany, en la seva segona edició, han obtingut els guardons en conte i conte infantil Francesc Giralt Vilella, amb *Història d'una transformació*, i Manel Toda i Bort, amb *Cançó d'un rossinyol*. Josep Pastells guanyà la segona edició de la competició de novel·la amb *A la recerca de l'equilibri*. El darrer concurs serà el de poesia, que es decidirà el proper mes de febrer (el termini d'admissió d'obres es tancava aquest mes de desembre). Una secció de notícies del món de la cultura, fòrums d'opinió i un diccionari de neologismes i regionalismes són part del que es pot trobar en aquest lloc web. Per accedir als llibres, els visitants s'han de registrar.

El seu portal germà en castellà, Yoescribo.com, també realitza les mateixes convocatòries de premis literaris, amb la mateixa dotació econòmica. Atenent les xifres de seguiment que dona el portal Alexa.com, l'èxit d'audiència de la versió castellana és bastant superior a la catalana. Yoescribo.com està entre les 203.000 pàgines més visitades d'Internet, i el seu equivalent en català, molt més endarrere.

Estructura educativa i societat

del coneixement a les Illes Balears

MARTÍ MARCH

D'acord amb aquesta afirmació, ens podem demanar no tan sols si l'estructura educativa de les Illes Balears està consolidada, sinó, i sobretot, si la societat de les Balears està preparada per afrontar els reptes del futur, els reptes de la societat del coneixement. Tot i que es tracta d'un tema complex, intentaré plantejar una sèrie de reflexions entorn de la qüestió esmentada.

La primera reflexió que podem realitzar és que històricament l'educació no ha estat a les Illes Balears un factor de desenvolupament econòmic i de cohesió social; ans al contrari, les dades i els fets ens demostren el poc pes i la poca importància de la formació. Així, hom pot afirmar que si bé el *boom* turístic de les Illes Balears ens ha possibilitat un creixement important en tots els terrenys, malgrat els problemes que ha generat, és evident que aquest desenvolupament es va realitzar dins un context social en què l'escola, la formació, el nivell educatiu o la qualificació de la mà d'obra era prou baixa i poc important. El desenvolupament de la nostra economia es va fonamentar sobre altres factors que poc tenien a veure amb l'existència d'unes condicions formatives adequades.

La segona reflexió és que, si bé la institucionalització de la democràcia, amb la posada en marxa de diverses lleis i polítiques educatives, ha implicat una millora important i significativa de l'educació, cal posar de manifest l'existència d'importants déficits en els diversos

nivells educatius, tant des de la perspectiva de l'escolarització en els nivells obligatoris, com des de la perspectiva de la qualitat del producte escolar existent. Per tant, tot i les millores que hi ha hagut, que han estat i són moltes, cal assenyalar l'existència de debilitats, de contradiccions i d'insuficiències en el sistema escolar de les Illes Balears: els problemes de finançament del sistema educatiu balear; la baixa taxa d'escolarització en els nivells no obligatoris –formació professional, batxillerat i universitat–; l'augment del nombre

No és descobrir cap Mediterrani proclamar que una societat afirma el seu futur quan consolida les seves estructures educatives.

FOTOS: T. Ayllón

Opinió

d'estudiants dels nivells obligatoris, que, si bé té elements positius des de la perspectiva demogràfica, econòmica i educativa, planteja problemes importants ja que no es donen les condicions per fer una escolarització adequada; els problemes en el rendiment educatiu; la baixa consideració en la percepció social sobre l'educació; les dificultats i els

problemes que implica l'escolarització de la immigració escolar, tant des d'una perspectiva quantitativa com des de la perspectiva de l'equitat i de la qualitat educativa; la baixa inversió en R+D+i; etc. La tercera d'aquestes reflexions és que, malgrat que no hi hagi encara una perspectiva històrica i una distància suficient per

analitzar aquest fet, és evident que la transferència educativa a la comunitat autònoma de les Illes Balears ha estat i és un fet positiu per construir un sistema educatiu modern, democràtic i de qualitat. Encara que es tracta d'una hipòtesi difícil de demostrar empíricament, hom pot afirmar que la situació educativa de les Illes Balears plantejaria més problemes, seria menys

positiva si no hi hagués hagut la transferència educativa esmentada; l'autogovern ha estat, és i seguirà essent un factor de desenvolupament de la nostra societat a tots els nivells. Ni el sistema escolar no universitari ni la universitat haurien rebut l'atenció política i social i la inversió econòmica que han tingut i tenen, encara que sigui

insuficient, sense la transferència de les competències educatives. Per tant, ens trobam en una situació en què coexisteixen debilitats i fortaleces, aspectes positius i aspectes negatius, èxits i fracassos, progressiva conscienciació social i empresarial sobre la importància de l'educació, malgrat la lentitud de dit procés, etc. Així, tot i els problemes que

hi ha, hom pot afirmar que el nivell educatiu global puja no amb la velocitat que voldríem ni de forma totalment equitativa, però avança, i que cap temps educatiu passat fou millor, encara que no estiguem en el millor dels mons educatius.

L'actual situació socioeconòmica de les Illes Balears, amb especial esment al turisme, necessita un

context social diferent del que hi havia en el moment del *boom* turístic; un context social en què la formació i l'educació estiguin en el centre de la preocupació del nostre model socioeconòmic, en el centre del discurs polític i social, amb un increment de la inversió i la preocupació des de l'educació infantil fins a la universitat, passant per la formació professional i l'educació permanent. Un context social en què la recerca, el desenvolupament i la innovació siguin factors clau de competitivitat i de benestar. Les Illes Balears –l'Administració autonòmica, les altres administracions públiques, totes les institucions educatives, la comunitat educativa en conjunt, la societat civil...–

necessiten fer un esforç important per tal de tenir una estructura i una política educativa més adequada als canvis necessaris en la política turística, als reptes de la societat del coneixement, i a la necessitat d'una societat cohesionada. La societat de les Illes Balears té debilitats socials, econòmiques, tecnològiques, territorials, culturals, etcètera per afrontar aquests reptes; però també té fortaleces, té actius importants, té una oportunitat clau per abordar aquest procés. I l'educació n'ha de ser l'element estratègic perquè les Illes Balears s'incorporin en la societat del coneixement. L'educació s'ha de situar en el centre de la preocupació política i social, per necessitat i convenciment.

La conclusió es que som davant un nou model de desenvolupament econòmic mundial que necessita la ciència i la tecnologia, una mà d'obra més qualificada, un lideratge empresarial clar i decidit, una escola que funcioni i unes institucions públiques i universitàries amb una estratègia prou clara i definida adreçada a aquests canvis de l'actual model de desenvolupament econòmic. Les Illes Balears necessiten apostar per aquesta política si hom vol seguir millorant el nivell de desenvolupament, de benestar i de qualitat de vida.

***Martí X. March Cerdà és catedràtic de sociologia de l'educació i pedagogia social de la UIB.**

«Muerte a los catalanistas»

CARLES CANALS

Prèviament a les amenaces contra Alzamora, el mateix grup gonella havia cridat: «*Muerte a los catalanistas*». Aquest grafit havia estat reproduït a *Sa Fuya*, la publicació mensual del Centre Cultural Mallorquí (altrament dit Centro Cultural Mallorquí, altrament dit Centre Cultural Mallorquín), sense que cap casta de càstig caigués sobre els amenaçadors reincidents. El president de l'esmentada associació, Jaume Martorell, havia estat condemnat de ferm per haver atemptat contra els repetidors de l'Associació Volor, els quals retransmeten a les illes els senyals de Canal 33, TV3, Canal 9, Punt 2 i altres sons en llengua catalana. Igualment, la publicació esmentada havia donat l'«enhorabona a qui fos per haver destrossat un símbol de la dictadura catalanista», amb referència a un atac contra la seu del PSM. Si els redactors del text foren condemnats llavors per apologia de la violència, no ha estat dit. Però és pocs anys després d'haver lloat aquell imperatiu categòric —«*muerte a los catalanistas*»—, que la mateixa publicació ha ofert ara, a www.sa-fuya.com un preu pel cap de l'escriptor Sebastià Alzamora, catalanista confés, a més de poeta, narrador, assagista, crític i columnista. Cap fiscal s'ha interessat, en el moment d'escriure aquestes línies, per denunciar d'ofici allò que alguns han interpretat com a «broma de mal gust, però broma», malgrat l'historial de l'amenaçador. El caire marginal del Centre Cultural Mallor-

quí ha influït, ben possiblement, en aquesta permissivitat, tot i que ha transcendit que la famosa Plataforma Constitucional y Autonomista, relacionada amb Aleix Vidal Quadras, ha rebutjat aquesta associació de què s'enorgullia. L'escriptor sí que ha cursat una denúncia contra la publicació.

I qui és aquesta gent? Com molt bé es presenta el mateix Centre, de les «*asociaciones en defensa de la personalidad balear es la más antigua y activa, en un continuo batallar ya que nuestra "llengo" y nuestra cultura son tratadas por los políticos como residuos folklóricos destinados a desaparecer de la vida cotidiana, pues están empeñados en una inmersión total del pueblo en lo catalán, hasta que perdamos nuestra conciencia como pueblo diferenciado*». És innecessari aclarir que la majoria dels partits o grups regionalistes no empen cap altra llengua que el castellà per defensar allò *balear*.

Però hem de pensar també que el grup de Martorell és un dels pocs caus del gonellisme que fins ara no havien gaudit d'un suport o d'una adhesió o d'un contracte explícits del Partit Popular, majoritari a la comunitat autònoma. Quan

Un milió de pessetes per a qui demostrí que ha «*escabetxad*» el poeta Sebastià Alzamora. Aquest és el preu que l'anticatalanisme de les Illes Balears dóna per la vida d'una persona. Continuuu llegint: el que segueix no és cap broma.

SE CERCA

SEBASTIÀ
ALZAMORA,
ARA D'ES
PARTIT
POPULAR,
LLUCHMAJORER,
32 ANYS

TRAHIDOR A MALLORCA, VENUD A LO CATALA. COBRA D'ES P.P. PER DIR "HIJOS DE PUTA E IMBECILES" A N'ES BALEARS Y VALENCIANS, QUE NO COMBREGAM EMB SAS RODAS DE MOLI CATALANISTAS.

\$ UN MILLÓ DE PESSETAS A N'AQUÍ PROVI QUE L'HA ESCABETXAD \$

Reportatge

hem dit «fins ara», hem de signar fins al primer discurs del president Jaume Matas en el debat de l'estat de l'Autonomia el 2003, en què per primer cop emprà el terme *Anchluss* al seu discurs. Matas feia referència a

Anchluss. Era casual que el guió llegit pel president de la comunitat autònoma coincidís, lletra per lletra, amb el d'un activista com Jaume Martorell, fins al punt de reproduir-ne les faltes d'ortografia? I era igual-

ment casual que es lamentàs per l'*asfíxia* de la *imposició catalanista*, paraules i sintagmes que

anticatalanista foren recollits i/o avançats amb entusiasme pel diari *El Mundo/El Día de Baleares*, el més citat a les planes de les agrupacions contra la normalització lingüística catalana i, ben possiblement, un dels que ofereixen millor sintonia al govern del PP a les illes.

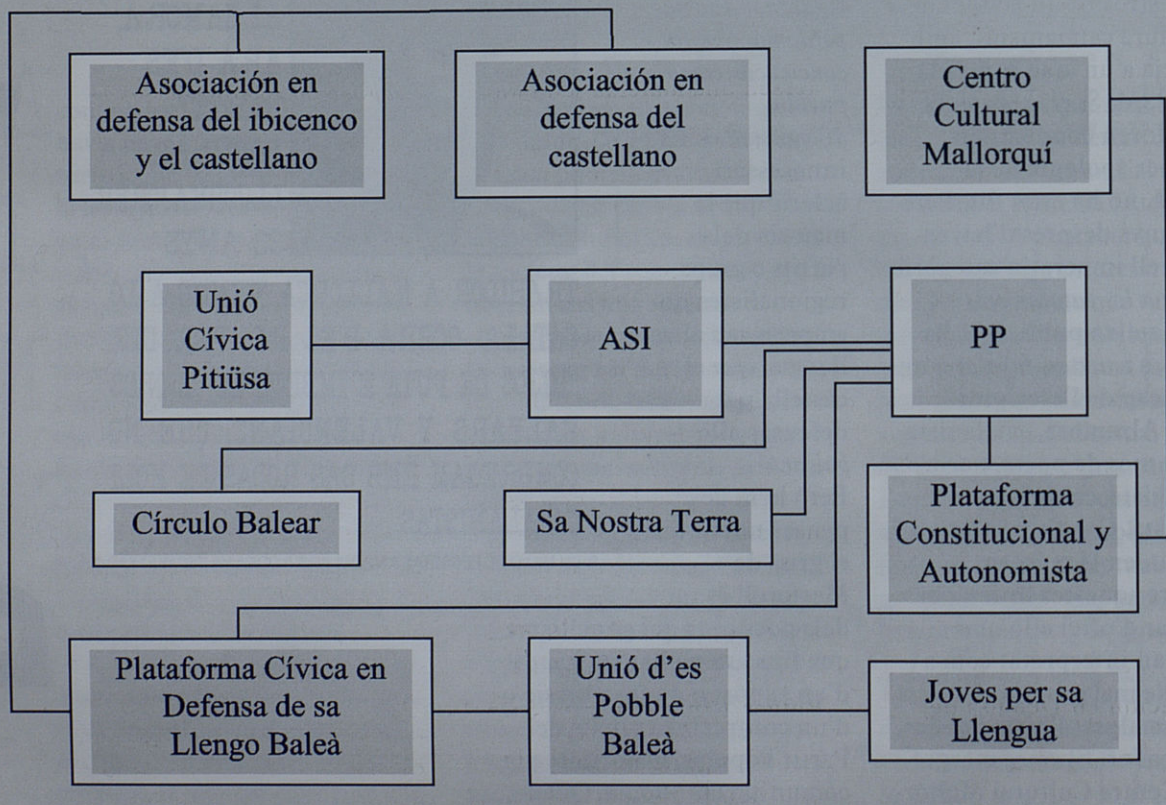
De fet, la major part de les associacions creades amb intencions gonelles i/o espanyolistes han inspirat, d'una o d'una altra manera, les línies ideològiques del partit que governa el Consolat de Mar des de l'any 1997, quan el president Jaume Matas aconseguí una primera portada al diari *ABC*, en què se'l presentava com a «defensor de las lenguas baleares y del castellano»; i això ha de servir com a refutació per a aquells que han volgut veure un tomb en l'esdevenir del polític des que, aquell mateix any, enllestia l'anomenat Decret de mínims en l'ensensa-

Algunes de les grans associacions gonelles han inspirat el Partit Popular

la suposada voluntat de la Generalitat catalana d'annexionar les Illes Balears. Prèviament i significativa, aquest mateix substantiu havia aparegut a *Sa Fuya*, amb grafia idèntica, segons ha recordat oportunament el periodista Bartomeu Picornell. Com sap qualsevol lector familiaritzat amb la llengua alemanya, l'ortografia d'aquell mot és *Anschluss* –que vol dir «unió» o «connexió», «filiació» –, no

s'havien trobat també al discurs del gonellista denunciat, i d'altres com l'espanyolista Joaquín Rabasco, president del partit Agrupación Social Independiente, del qual molts anys depengué la governabilitat de Lluçmajor? Deixarem al lector que trobi la resposta més adient a aquestes casualitats sospitoses; però no ens podem deixar d'assenyalar que tant l'errada ortogràfica com els lemes de la campanya

GRUPS ANTICATALANISTES DE LES ILLES BALEARS RELACIONS POLÍTQUES

ment. Aquella norma, encara vigent, estableix que almanco la meitat de l'horari escolar ha de ser cursada per l'alumne en llengua catalana. El dit Pacte de Progrés ho volgué interpretar com un *decret de màxims* –en paraules de l'exdirector general de Planificació Educativa, Jaume Morey–, de manera que no s'impedia en cap cas que un centre impartís totes les lliçons en català, amb les excepcions lògiques de les llengües i literatures diferents de la nostra. Contra aquell suposat excés s'ha plantejat el segon govern de Matas la seva lluita anticatalanista, tot i que no ha derogat la seva norma.

El PP balear, és ben cert, poques vegades ha estat involucrat directament en afers de caire radical, però ha protegit els seus col·laboradors, els quals no s'han hagut d'amagar. De fet, gairebé sempre han estat els mateixos, esbargits en un seguit d'agrupacions de nom gairebé homòfon que mudaven de pell quan convenia i establien vincles polítics i socials. El que segueix és complex, però paga la pena.

Així, l'ASI riquíssima de Rabasco es va aliar amb l'Asociación en Defensa del Castellano, de F. Valencia, i amb l'Asociación en Defensa del Ibicenco y el Castellano, de J.F. Bermejo, el dirigent de les quals també ho era de la Unió Cívica Pitiüsa; aquest darrer grup polític havia de concórrer a eleccions amb ASI, tot i que l'aliança no va donar fruits. Per entendre fins a quin punt eren cordials les relacions entre aquestes forces socials, direm que l'Asociación en Defensa del Castellano i ASI compartien seu al carrer Nuredduna de Palma.

Vertiginós? No menys que allò que us espera. Les mateixes Asociación en Defensa del Ibicenco i l'Asociación en Defensa del Castellano confiuraren una entesa amb la

Plataforma Cívica en Defensa de Sa Llengo Balear, presidida per F. de Oleza, la qual fou rebuda en audiència amable per Jaume Matas al Consolat de Mar, en la seva primera legislatura, i a Madrid per l'exsecretari d'estat per a Educació, Eugenio Nasarre. Però no ens podem deixar de recordar que

aquesta Plataforma Cívica es feia ressò de manera habitual de les publicacions de l'Acadèmia de Sa Llengo Baleà, d'M. Garau, alhora que reproduïa el logotip del partit polític Unió des Pobble Baleà, de V. Garau i de J. Mulet, el qual s'havia presentat de manera conjunta amb la Unió de Centre Balear, d'E. Jiménez i J. Matemalas, a les eleccions municipals de 1999.

Possiblement tot sembla massa complicat –fins i tot per als mateixos anticatalanistes–, però podeu entendre perfectament que els noms i les aliances es repeteixen, de vegades sota sigles polítiques, de vegades sota ONG que comparteixen una mateixa seu i un mateix ideal.

Per part del PP, l'ara diputada al Congrés Maria Salom beneí el 1999 el naixement del Círculo Balear, una associació de la qual poca cosa s'ha sabut sinó que nasqué per fer front als «moviments que sotmeten les Balears al dictat d'altres comunitats autònomes», amb referència clara a Catalunya, i volia promoure «la identitat de les Balears en els seus termes més amples». Igualment, una altra associació poc coneguda, Sa Nostra Terra, fou dissenyada al despatx d'un conseller de Cultura amb el PP, Bartomeu Rotger. L'interès per usurpar el referent de La Nostra Terra –la societat històrica en què participà Emili Darder– era

clar en aquella operació, com també ho era el fet que les joventuts de la Unió del Pobble Baleà adoptassin el nom de Joves per sa Llengua, calcant el Joves de Mallorca per la Llengua. La imitació equívoca

La imitació equívoca de les marques catalanistes és una estratègia habitual

de les marques catalanistes és una de les estratègies habituals de les entitats espanyolistes, com també ho són la seva incapacitat de mantenir un estàndard ortogràfic o la seva fruïció per compartir locals, presidències i partits polítics emparadors.

Així, la recent creació d'una Plataforma Constitucional y Autonomista –*El Mundo* l'ha relacionada amb Alejo (sic) Vidal Quadras– ha servit per aglutinar agrupacions i plataformes d'arreu dels països catalans, amb noms tan ben coneguts com el de Miguel Garau Rosselló (Acadèmia de sa Llengo Baleà), el qual, en presentar el nou invent, «desmontó científicamente la mentira de la unidad lingüística y las teorías de la colonización lingüística. Roselló dio una por una las fechas del nacimiento de Cataluña, mucho después de la conquista de Valencia por Jaime I y con ello la imposibilidad de que una Cataluña todavía inexistente pudiese conquistar otra tierra que, además, tenía la dignidad de Reino y en la que se hablaba una lengua que se llamaba mozárabe y que no era otra que la lengua valenciana», alhora que «Juan Vanrell, Presidente de Sa Academi de Sa Llengo Baleà, desde una perspectiva filológica demostró como las lenguas autóctonas de las cuatro comunidades son distintas porque estructuralmente lo son».

El president de la mateixa

Plataforma Constitucional y Autonomista, Juan García Sentandreu ho és també de Coalición Valenciana, un partit blavero que «clava sus raíces en el humanismo cristiano del que ahora reniega el PP en su viaje al centro-

que el mateix Sentandreu havia estat un dels caps dels anomenats GAV, Grups d'Acció Valencianista, coneguts per la seva peculiar *kale borroka* contra els interessos normalitzadors. Si el PP es va deslligar de la convocatòria de

Coalición Valenciana, el mateix diari *El Mundo* identificava amb el partit que

Ni tan sols el regionalisme és suficient per als gonelles

izquierda. Todas las grandes reivindicaciones morales que el PP prometió y no cumplió, sino todo lo contrario, constituyen una parte muy importante de nuestro programa». A diferència del gonellisme mallorquí, emperò, el pensament ultraconservador de Sentandreu disposa d'una gran penetració social i de capacitat d'agitació, com va quedar sobradament demostrat el 27 de novembre passat, en què devers 40.000 persones marxaren pels carrers de València contra la *imposició catalanista*. I no podem oblidar

governa les Balears les forces lligades a la Plataforma: «Entre las entidades firmantes del documento se encuentran la Academia de Sa Llengo Baléa, presidida por el catedrático y filólogo Joan Vanrell, el Círculo Cultural Mallorquín, la Embajada Cultural de Baleares y la Plataforma en Defensa de sa Llengo Baleà. Más o menos próximas al PP, reivindican las modalidades lingüísticas propias de las Islas y defienden la unidad de España frente a los «delirios nacionalistas excluyentes pancatalanistas», escribía M.A. Ruiz el 30 d'octubre.

Per descomptat que els grups esmentats fins ara són just alguns –possiblement els principals– del moviment gonella balear. Què hem de dir aquí del mestre d'escola Eduardo Connolly, defensor del dret dels pares a escollir la llengua castellana com a única dels infants, que considera el PP un «traïdor» i defensa simultàniament el monument al creuer «Balears» a la plaça de la Feixina? Connolly, que havia estat vinculat a l'extrema dreta a través de CEDADE, també s'ajuntà amb Joaquín Rabasco fins que aquest l'agredí i el mestre el denuncià amb èxit, de manera que n'obtingué sentència favorable del jutjat. També ens hem oblidat aquí del partit Clau, «sa força política lliure nascuda des pobles balears, dirigida an es pobles balears, lleial i amb vocació de defensar la gent i sa terra». Però la fragmentació dels grups no ens ha d'enganyar: ni tan sols el regionalisme és suficient per a aquestes persones. Aquesta és la gent. Aquesta és l'amenaça sobre un escriptor, la vida del qual costa un milió de pessetes.

LLIBRES DE TOTS
ELS PAÏSOS
CATALANS

LLIBRES INFANTILS
I JUGUETES

LLIBRES DE TEXT

DISCOS I CASSETTES

SERVEI
DE LLIBRES
ESTRANGERS

Carrer d'en Rubí, 5
Tel. 71 38 21
07002 Palma (Mallorca)

Pianos Can Garcias

Des de 1.951

Pere Josep Garcias

Pianer

Reparació, Restauració i Afinació

Venda i Lloguer Opció-Compra

Assessoraments - Transports

Joan Maura, Bisbe, 10
07005 · Palma de Mallorca
Tel./Fax: 971 462 016 · Mòvil: 607 891 930
www.lasguias.com/pianosgarcias

Què ha estat? No-res

MIQUEL CARDELL

Dit d'una altra manera: Què hauria passat si les amenaces i la recompensa escabexadora contra Sebastià Alzamora s'haguessin penjat en un web més o manco independentista o pancatalanista contra algú que hagués fet declaracions del tipus d'«aquells que neguen la unitat indissoluble de la nació espanyola són això o allò»?

Probablement hauria passat que el cor constitucional i cosmopolita (i, és clar, gens ni mica nacionalista) hauria aixecat salms solidaris i vindicats, que un grapat de partits i institucions s'haurien apressat a convocar indignades rodes de premsa, i que les autoritats judicials o policials, començant pel governador civil, haurien posat en marxa investigacions, processos i qui sap si detencions.

Però les amenaces són contra un escriptor immoderat i pancatalanista (i que cobra del Govern!), i procedeixen dels *blavers*, quatre rates que fan riure; tampoc no ho hem d'aixecar del terra ni donar-los una importància que no tenen. De fet, no la tenien quan posaven bombes a Joan Fuster, o quan, també en terres valencianes, en nom de la *lengua* aquella ganivetejaven un jove independentista, ni l'han

tinguda no fa tant a Mallorca quan han provocat incendis en una seu editorial.

Sembla, doncs, que, fins pels més rodadepremsis defensors de la Constitució, l'article 14, aquell de la no-discriminació per idees, compti manco que d'altres prou més indissolubles.

És clar que si la matèria de fons ideològic o polític, o, més exactament, el color de les idees, siguem generosos i diguem-los idees, dels amenaçadors haguessin estat unes altres, també s'haurien aixecat veus (potser les mateixes que encetaven el linxament pamfletari d'Alzamora) per demanar el cap dels (com ho diuen?) impulsors polítics, o responsables morals o una cosa així. Una línia, aquesta, que si la seguim en el cas de la recompensa oferta a qui escabetxi l'amic Sebastià ens duria, després de passar per cert full de barberia, fins a aquells que avui comanden molt, i que, a la passada campanya electoral, com sempre que els convé, varen tornar a picar els estan-tissos alls del que, en un país normal que ells no volen, seria només una antiga polèmica perduda a les hemeroteques o als arxius de l'acadèmia.

No deixa de ser aclaparador, ni de projectar més llum, llum de sala d'operacions, sobre una situació que ve de vell, enquistada, que muda massa poc i que és la que és.

Opinió

Santa Llúcia i Biniarroí

GASPAR VALERO

Itinerari

Mancor de la Vall – Santa Llúcia
– camí vell de Biniarroí –
Biniarroí – Mancor de la Vall

Orientacions de camí

Partim de Mancor de la Vall des de la plaça de Dalt, on es troba l'ajuntament de la vila i l'església parroquial, disposats a pujar a Santa Llúcia pel camí vell. En direcció a mestral, anam pel carrer de Son Tomeu. Passam per davant el temple parroquial i voltam a l'esquerra, pel carrer de la Costa. Després, voltam a la dreta pel carreró de sa Murada, que gira a l'esquerra i ens deixa als afores del poble, a la part alta. Notam a la dreta la III Estació del Via Crucis i després travessam la carretera asfaltada de Santa Llúcia. El camí vell, restaurat recentment, continua per l'altra banda de l'asfalt, vers on ens dirigim; mentre, ens surten a l'encontre algunes estacions més de la Via Sacra. Tres minuts més amunt, enllaçam novament amb la via ampla, cap a l'esquerra i, tres revolts més amunt, que recorrem per la carretera, ens deixen a l'entrada del santuari de Santa Llúcia.

Santuari de Santa Llúcia

La capella de Santa Llúcia fou edificada la primera meitat del segle XIV, destinada al culte dels mancorins i dels biniarroiers. A partir de 1606, quan es beneí l'església de Mancor, la capella de Santa Llúcia s'usà poc. Però, el

1617 els habitants de Selva la triaren per fer-hi el pancaritat. Segles més tard, els drets sobre la capella foren objecte de disputa entre mancorins i selvatgins. Entre 1948 i 1952 el santuari fou objecte de grans reformes, amb el

bastiment de la carretera, i de l'hostatgeria, la plaça i la cisterna. El 1973 l'oratori passà a ser regit per una comunitat de religioses Missioneres dels Sagrats Cors. Recentment, la disforja edificació moderna, de

FOTOS: G. Valero

gran impacte visual, ha estat rebaixada i restaurada.

La façana nova del santuari s'aixeca davant una gran esplanada amb vistes sobre Mancor. Té quatre plantes d'alçat, amb entrada per un portal rodó sobre

una escala de dos rams. El vestíbul comunica amb una clastra quadrada, amb sòl emmacat, tres arcs a l'esquerra, i amb un coll de cisterna enmig. Davant l'entrada, una escaleta puja a l'oratori.

La capella de Santa Llúcia presenta una estructura similar a les primitives esglésies de repoblament, dels segles XIII i XIV. Té una nau de planta rectangular dividida en tres trams, inclòs el presbiteri,

Itineraris

separats per dos arcs diafragmes. La coberta és un embigat a dos aiguavessos. El presbiteri mostra el retaule major, d'estil barroc; conté una imatge petita de santa Llúcia, mentre que a l'àtic hi ha una pintura de la Mare de Déu.

Santa Llúcia presenta una estructura com d'església del segle XIII i XIV

Al costat esquerre hi ha un llenç de sant Llorenç, patró de Selva, i a la dreta un altre de sant Josep. El primer tram de la nau mostra a la dreta una imatge d'un

sanctí, mentre que el segon a l'esquerra acull una Immaculada. Davallam del santuari de Santa Llúcia inicialment per la carretera asfaltada; tres revolts més avall, podem agafar el camí vell, cap a la dreta. Quan novament

enllaçam amb l'asfalt, aquesta vegada continuam per la carretera, cap a l'esquerra, per tal d'anar a cercar

el camí de Biniarroi. Abans de la cotxeria de sa Font Garrover i del torrent, ens trobam amb l'entreforc de camins. En aquest cas, hem d'anar cap a la dreta, ja

que el camí de l'esquerra condueix directament a Mancor.

Pel camí de Biniarroi, avançam entre petites propietats on abunden les llimoneres i els tarongers, però amb els garrovers com a espècie arbòria dominant; una d'aquestes propietats és Son Torranet, que queda a l'esquerra. Deixam aviat el camí de Cal Vellaco, que discorre asfaltat cap a l'esquerra, i que comença vora un canyar situat al costat del torrent. Continuem pel camí de la dreta, amb una caseta a la vora. Mentre, si aixecam la vista veurem les cases de Biniarroi, ben alteroses al capdamunt del pujol, que constitueix l'estrep de migjorn del puig de Suro. A

l'esquerra ens queda el torrent, amb ullastres, garrovers i alguna figura. A la dreta ens acompanya una paret seca, mentre que a l'esquerra deixam una casa reformada. Amb un revolt lleuger cap a l'esquerra, passam sobre el torrentó de ses Fontanelles. L'asfalt, després de passar vora una tanca d'ametlers, dissenya un revolt a l'esquerra, en pujada, amb una caseta de marès a la dreta. En el revolt següent, ens desviem del camí asfaltat i voltam cap a l'esquerra, per on discorre un tram del camí vell. En un primer segment d'una cinquantena de metres, a la dreta hi discorre una paret de marge. En aquest punt, el camí vell volta a la dreta, amb algun graó de pujada, fins que ben aviat torna a enllaçar amb l'asfalt del camí nou. En la giragonsa següent, cap a la dreta, podem posar-hi molta atenció, ja ens hem de desviar del camí per a vehicles per tal d'agafar el camí vell, que surt a la banda esquerra, just al final del revolt. Tanmateix, si ens despistam d'aquesta indicació, immediatament trobaríem una barreta que tanca el pas del camí asfaltat de Biniarroi. Avançam ara pel camí vell de Biniarroi, que presenta una tipologia de camí de ferradura, però molt abandonat pel desús. Ben aviat arribam a una escaleta de ciment, recent; ha estat bastida per servir d'enllaç amb un camí transversal més modern, que condueix a una casa situada a la nostra esquerra. En aquest camí transversal, hem de seguir set o vuit metres cap a la dreta, fins que un poc abans d'una barrera de metall que torna al camí principal de Biniarroi, voltam a l'esquerra, i recuperam el camí vell. Les restes d'empedrat afloren, mentre pujam amb una reixa de filferro que discorre a l'esquerra, entre oliveres i garrovers. Aviat arribam a una barrera de fusta, que hem de passar, mentre el camí descriu un revolt a la dreta. Alguns minuts més amunt, després de cinc revoltets que s'han de seguir amb atenció per no perdre el camí, enllaçam amb un camí de carro transversal. Aquest camí cap a l'esquerra comunica amb una caseta

similar a una barraca de roter i, cap a la dreta, enllaça amb el camí per a vehicles de Biniarroi. Hem de travessar el camí i continuar pel camí vell, que segueix a l'altra banda, amb un garrover a l'esquerra. En una primera bifurcació de senders, anam cap a la dreta, deixant de banda un tirany que davalla cap al torrent, ben guarnit de polls i d'altra vegetació d'humitat. Pujam encara alguns curts revolts, i deixam a l'esquerra un sender que es dirigeix a les marjades i horts de la part baixa de la font de Biniarroi. En aquest entreforc, avançam cap a la dreta, per on passam per una zona ombrívola, entre alzines, oliveres i ullastres, i

així entram en el petit nucli de cases de Biniarroi, concretament amb Son Nadal a la dreta i Can Ros a l'esquerra.

Des de Biniarroi davallam novament pel camí vell, i tornam a enllaçar amb la carretera nova. Alguns minuts després, el camí acaba en la carretera de Santa Llúcia, cap a l'esquerra, i de Mancor, vers a la dreta, cap on ens dirigim. Passam sobre el torrent de Biniarroi i, pocs metres més endavant, tornam a trobar-nos en una bifurcació de camins; el de la dreta puja cap a sa Font Garrover i arriba a Almadrà i Lloseta; a la cantonada es troba la cotxeria de sa Font Garrover. Aviat deixam a la dreta un

Relojeria Española S.L.
Fundada en 1885

Concessionari Oficial

Ω
OMEGA

LONGINES
SWISS WATCHES

⌚
TISSOT
Swiss Quality Time

RADO
Switzerland

OFFICIAL COSMONAUTS CHRONOGRAPH
FORTIS
SWISS WATCHES

SWISS ARMY

EMPORIO ARMANI

HAMILTON
AMERICAN • SINCE 1892

Plaça de Cort, 14
07001 • PALMA DE MALLORCA
Tel. 971 721 563 • 971 724 344
Fax 971 714 369
www.relojeriaespanola.com
respanyola@wmega.es

xalet i la casa de Can Amunt. Després a l'esquerra apareixen les cases des Figuerale, mentre que a la dreta queda el cementeri. Aviat comencen les primeres cases del poble, arrencades al carrer dit de Biniarroí. Només resta continuar pel carrer del Metge Josep Mateu i arribem a la plaça de Dalt de Mancor, on acabem l'excursió.

Notes històriques de Biniarroí

Biniarroí era una antiga alqueria musulmana, una de les quatre que formen part de l'actual terme de Mancor (Massanella, Mancor, Biniatzen i Biniarroí). L'alqueria apareix documentada l'any 1249. Amb el temps es convertí en un llogaret, amb diverses cases. L'any 1721 es produí un important moviment de terres que trastocà la dinàmica de la petita comunitat. La *Gran enciclopèdia de Mallorca* (II, 131-32) ens ho conta així: «Les aigües subterrànies emergiren de sobte en gran abundància i reblaniren els estrats argilosos sobre els quals estaven construïdes les cases del poble i les marjades dels horts pròxims a la font de Biniarroí. Moltes cases i marjades s'esbucaren; amb el moviment de terres, arbres i roques canviaren de lloc. Molts d'habitants fugiren espantats per no tornar-hi mai més. Posteriorment hi hagué fenòmens semblants els anys 1814, 1816, 1857 i 1943.» No obstant això, el despoblament actual no es deu directament a aquests fenòmens, sinó, bàsicament, a l'aïllament i a les dificultats de comunicació de la contrada i a l'abandonament de les tasques agrícoles durant els anys cinquanta i seixanta. Es construí un oratori que fou beneït l'any 1822. A final del segle XIX el culte decaigué, ja que els biniarroers anaven a missa a Mancor, on solien tenir una posada. L'any 1939 l'oratori fou totalment desmantellat. L'etimologia del nom Biniarroí prové de l'àrab, i significa 'els

fills del pastor', amb el prefix *bini* que indica una alqueria de tipologia clànica.

Toponímia de Biniarroí

Pel camí vell, la primera casa que trobam és Son Nadal, situada a la dreta del camí, davant Can Ros; té teules pintades a la façana principal; a la part posterior encara es poden veure les restes de la tafona. Davant Son Nadal

hi ha Can Ros, que apareix en ruïnes. Si continuem endinsant-nos cap al centre del llogaret, trobarem, perpendicular al primer carrer, la casa de Can Llobera. Rere, al sud-est, hi ha Can Pau Carro; el portal forà és de llinda, amb la data de 1819 marcada en el brancal de la dreta. En el planiol situat entre Can Llobera, a la dreta, i Can Cabà i Can Silis, a l'esquerra, espai que podem considerar el

centre del llogaret, hi havia l'oratori de Biniarroí; només se'n pot observar el parament meridional, adossat a Can Llobera. La més occidental de les tres cases centrals, amb Can Ros a l'esquerra i Can Llobera davant, s'anomena Can Cabà; es troba completament en ruïnes. A la dreta, apareix Can Silis, amb un espai entre les dues cases ocupat per un garrover, conegut encara avui con el trast de Can Peret, on hi hagué una casa desapareguda fa molts d'anys. L'edificació de Can Silis es troba molt derruïda. Rere les ruïnes, sobresurt la part reformada de Son Patró. A la dreta de Can Silis apareix Can Biel de na Coloma, amb la façana més enfonsada que l'anterior casa, la qual cosa genera una endinsada en angle. Al nord-oest es troba Can Xesc, pel carreró que parteix entre els laterals de Can Ros i de Can Cabà. A la dreta de Can Xesc, rere Can Cabà, hi ha Can Patró, que no s'ha de confondre amb la seva veïna gairebé homònima, Son Patró; l'edificació es troba en ruïna total. La darrera casa, la situada més al nord-est, és anomenada Son Patró. La façana s'orienta a llevant, amb molt bona vista, i s'aixeca sobre una esplanadeta a manera de marjada que acaba a la banda dreta en forma d'angle agut per la bifurcació dels camins; en sobresurt un bon exemplar de lloret. La façana té alçat de dues plantes que presenta un bell portal forà d'arc rodó adovellat i emmarcat.

llum i gas
amb més energia que mai

E gesa endesa

FONO
902 500 902
GESA

AVARIES: 902 534 902

Molts d'anys bons i grossos a voler!

BIEL MESQUIDA

Llibres que m'han fet companyia

El primer de tots. Un llibre necessari en aquests temps de confusió, una obra feta dins els rigors del segle XX per aquest ciutadellenc genial, el pare Moll, que va ser des de promotor cultural amb la fundació de l'Obra Cultural Balear com a fita fins a editor ver i apassionat —70 anys celebra ara Can Moll, una factoria de sabers i literatures—, que és el coautor d'aquest tresor etern del Diccionari Alcover-Moll i que ens ha deixat en gramàtiques i articles un corpus lingüístic de primer ordre: *Obres completes II* (Editorial Moll) de **Francesc de B. Moll**. Són cinc-centes setze planes amarades de saviesa, d'aventures i d'un humor mollià riquíssim que tenen com a tema mossèn Alcover i l'Obra del Diccionari d'Alcover-Moll. Amb un pròleg, que és un bon catalitzador per entrar en l'obra de Moll, de **Josep Massot i Muntaner**, el llibre comença amb

aquesta biografia, *Un home de combat*, del fundador de la Romànica catalana, pare del Diccionari i mestre primer i essencial de don Francesc. Les filies i les fòbies de mossèn Alcover ocupen moltes de planes i ens il·lustren d'un temps difícils i combatiu per a la llengua catalana, emperò allò que m'enamora és la descripció del naixement del desig alcoverià per les paraules i les històries: la consciència en l'al·lotell del tresor de la llengua i el desig d'arreglar rondalles. *Aspectes marginals d'un home de combat* és un feix d'articles tan interessants i valuosos com els epistolars de **Pompeu Fabra**, de **Costa i Llobera** i del bisbe **Carsalade** a mossèn Alcover, així com dels textos sobre la censura moral a les Rondalles Mallorquines o els inicis de la lingüística catalana. Finalment el llibre es tanca amb un recull d'articles i de conferències sobre el Diccionari i

part d'ignorants i violents per dir la veritat sobre la unitat de la llengua catalana) i la direcció empresarial de Francesc Moll entra en el segle XXI amb totes les veles desplegades. Per molts d'anys, bons llibres i molts de lectors! També recoman: *Evangelis* (Proa), en una versió traduïda del grec per **Joan F. Mira**, que ha deixat de costat l'ortodòxia doctrinal i religiosa dels textos i ha aplicat els mateixos criteris dels textos narratius dels clàssics grecs. Sembla que Mira ha llegit un aforisme de Lichtenberg que diu: «Mentre més a prop està una interpretació de convertir la Bíblia en un llibre completament comú, millor és.» El resultat de la feina miresca: una traducció de les paraules evangèliques plena de frescor, novetat i savieses abscondites que la patina de la inèrcia repetitiva i rànica tapava. Una obra que en aquests temps pot resultar ben engrescadora per descobrir una paraula viva i vivificadora (i ho diu un agnòstic!). *La nit de l'oracle* (Edicions 62) de **Paul Auster** m'ha acompanyat en el meu viatge a Guadalajara de Mèxic. Una novel·la entreteixida d'històries que es disparen en totes direccions i que ens ofereixen un teixit ple de suggeriments, sensacions, personatges i pensaments inoblidables. Un Auster amarat d'enginy i d'agudeses que arriba a uns límits de virtuosisme que converteixen aquest text en un calidoscopi que s'enriqueix en cada relectura.

Entreedats, entreportes, entredors

Certo è che, quasi presaga della prossima morte, sua e di tutti i suoi, Micòl ripeteva di continuo anche a Malnate che a lei, del suo futuro democratico e sociale, non gliene importava nulla, che il futuro, in sé, lei lo abborriva, ad esso preferendo di gran lunga «le vierge, le vivace et le bel aujourd'hui», e il passato, ancora di più, il caro, il dolce, il pio passato. (Fragment de *Il giardino dei Finzi-Contini* de Giorgio Bassani)

La carn, sempre la carn. Als aiguavessos del record, la carn. Dins els canteranos de cirerer oblidats, la carn. Entre les troanes devastades del jardí, la carn. Davall els cobricels dels llits de la memòria, la carn. Entremig dels abismes d'una cal·ligrafia amorosa, la carn. Lluny de les brodaries ardents del desig, la carn. Com una repetició incessant que no duu enlloc, la carn. Com l'interrogant que no et contestà ningú davall la pèrgola amb buguenví·lees esclatants, la carn. Com un episodi adolescent en què la delicadesa rapinyava el cutis d'un enamorament sobtat, la carn. Com l'estol de crocodils que llenegaven caníbals per la sang de tes venes, la carn. Com un gaudi escorxat de fresc, la carn. Com la tenebra resplendent, la carn. Com els defecis sords, la carn. La carn al tocador de ma mare amb un catàleg de miralls perfumats amb totes les estacions de l'amor. La carn als passadissos del casal entapissats d'intrigues i de paisatges, dels arams i els ors de tants d'horabaixes mustiis. La carn als llençols de fil brodat amb les inicials d'un alfabet de genealogies arranades pel

temps. La carn a la música d'aquell piano abandonat als porxos que feia eternitats que no tocava ningú. La carn a les deixuplines espinoses fermades als turmells mentre em corr de dolor solitari. La carn als crits de la galeria d'estàtues fetes malbé al caminal exhaust de tant lirisme. La carn ficant-se fins al moll dels ossos dels meus malsons infantils. La carn esfilagassan-se pels líquens de les teulades on plou sempre seguit el fracàs de l'èxit. La carn esmolada als llavis de la padrina quan conta tota la sang dels desastres de la guerra del trenta-sis. La carn a la feblesa intacta dels anys clavats a la còrpora de l'alenar. La carn a l'humus del bosquet on m'enterr per sobreviure a la desolació dels diumenges grisos. La carn als cap de cantons de la tendresa esbucada per terratrèmols d'asfíxia. La carn davall les angoixes neues de les primeres morts entrevistes rere els vidres cruiats de la juvenesa. La carn a les mordales d'un cranc pelut que m'escomet quan vull assaborir les besades. La carn a les finestres que no s'obren perquè són fetes de *trompe l'oeils* flamejants. La carn al venteguer que em duu les mascarades prohibides a la Bassa amb tots els homes regalimant rouge per l'entrecuix. La carn als polsos desfermats de les al·lotes en flor que m'estamenegen l'ànima de sucre candi. La carn al cervell del sentir. La carn a les mans del xuclar. La carn a les orelles del veure. La carn a la boca del tacte. La carn als ulls del rosegar. La carn al sexe del desmorir. La carn del temps, sussequines, per sempre més.

Parcerisas fa seixanta anys

I no ho pareix en cap sentit! A aquest amic, poeta, traductor i professor, els amics li hem fet un llibre ple de textos celebratoris que li entregarem en una festa sorpresa el propassat dia 9 de desembre de 2004. Aprofitaré aquesta plagueta per brindar pel seu aniversari i transcriure el poema que em va inspirar aquesta celebració. Amic Francesc, molts d'anys i bons! I que aquest no compt. I ara, el poema.

Embat
Llibres

PEDAGOGIA - PSICOLOGIA - CIÈNCIES SOCIALS

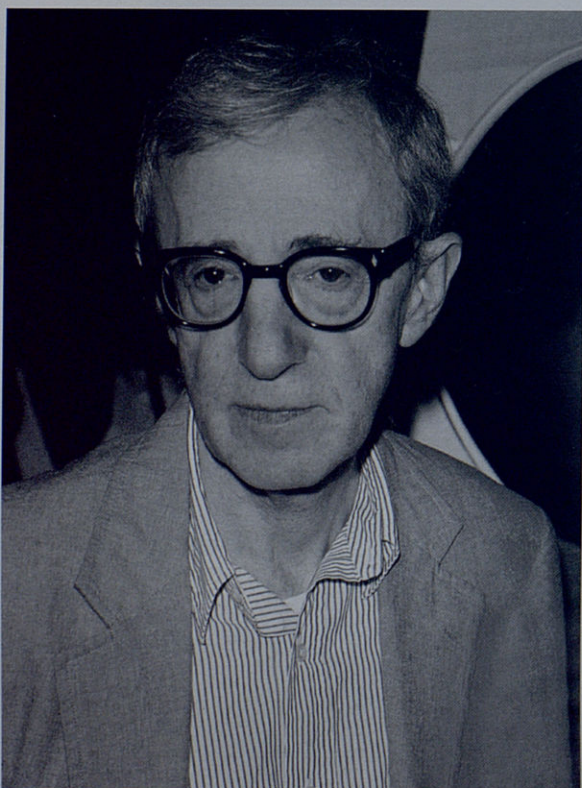
Pge. Papa Joan XXIII, 5-E • Geranis Centre - Tel. 971 713 350 • Fax 971 215 641 • 07002 Palma de Mallorca

Tendències

cinefàgia

Quan Melinda no és Melinda

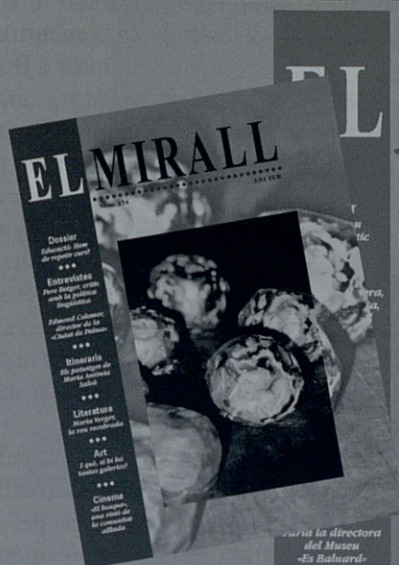
MATÍAS VALLÉS

Admetem que Woody Allen, fins i tot en les seves produccions menys estimulants, ofereix arguments de sobra per desenvolupar les tesis que fan creure als erudits que el cine no és una indústria. En *Melinda y Melinda* no ens planteja tant el desdoblament d'una personalitat com les reaccions diferents d'una mateixa persona davant diferents situacions. Si ens posam orteguians, es tractaria de comprovar fins a quin punt la circumstància pot derrotar el jo. Una vegada que acceptam que seríem distints si també variàs la nostra peripècia, l'oferta del jueu més famós de Manhattan deriva cap a la concentració en una mateixa dona de dues trajectòries distintes, amb efluvís de Jorge Wagensberg, quan sosté que la nostra vida és la intersecció de les nostres experiències. És a dir, equivaldria al fet que dues actrius distintes, encara que siguin la mateixa en el cas que ens ocupa, interpreten un mateix personatge. I és així com arribam a l'objectiu de l'article d'avui. Hi ha dos grans errors en *Melinda y Melinda*. El primer consisteix en el fet que Woody Allen presumeixi d'originalitat en plantejar el doble desenvolupament, en clau de comèdia o de tragèdia, d'un mateix incident inicial. No vàreu veure *Rashomon*?, no està molt demos-

trat que les distintes versions d'un mateix incident no són dispars sinó absurdes? Per no parlar que sovint es fa difícil distingir si ens trobam en la parcel·la seriosa o en la còmica, en vista del desenvolupament argumental proposat pel cineasta. La segona equivocació es refereix a l'elecció de la protagonista. El director cercava una actualització de Mia Farrow. No pot negar-se que la triada és tan repel·lent com la mare dels fills i de les novies de l'humorista. Això no obstant, ja fracassava estrepitosament en la pel·lícula de Tony Scott que va protagonitzar juntament amb Denzel Washington, per la qual cosa difícilment tindria prou prestància per carregar sobre les seves espatlles totes les neurosis del guió. Famós per la seva ferocitat a l'hora d'acomiarar del rodatge sense contemplacions els actors que no compleixen amb les seves expectatives, Woody Allen es va mostrar especialment generós amb la seva Melinda. Quant a l'origen del nom de la protagonista, les seves característiques coincideixen apreciablement amb les que Bob Dylan adjudica a una musa del mateix nom en la seva cançó «Just like Tom Thumb's blues», la qual va ser inclosa en l'àlbum *Highway 61 revisited*, enregistrat en el prodigi-

EL MIRALL

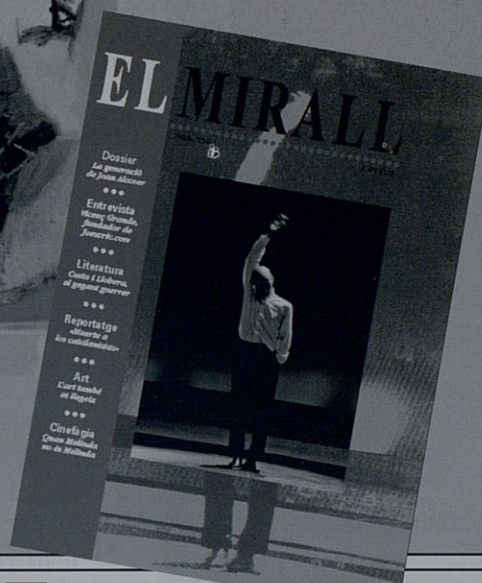
EL MIRALL

Núm. 155

5,01 EUR

...ria la directora
del Museu
"Es Baluard".
...
Cinefàgia
Mallorca terminal

EL MIRALL BUTLLETA DE SUBSCRIPCIÓ

Sr./Sra. _____

DNI _____

Adreça _____

núm. _____ pis _____

Codi postal _____ població _____

Telèfon _____

Em subscric a la revista EL MIRALL, al preu de 25 euros de quota anual. Podeu presentar els rebuts a l'entitat bancària/d'estalvi que indic a continuació i a la qual deman que els accepti i els carregui al meu compte:

Banc/Caixa _____

Signatura

Agència/oficina _____

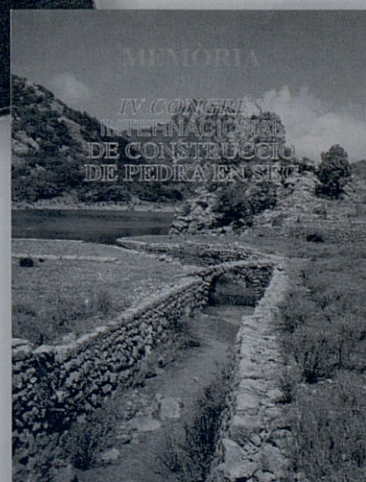
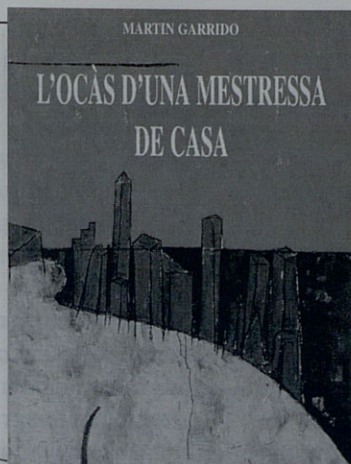
DC _____ cte./lta. núm. _____

ós 1965 i que li va permetre parir tres obres mestres. L'estrofa que dedica a la seva inspiradora és «Dolça Melinda, / els llauradors l'anomenen la deessa de la decepció / parla bon anglès / i et convida a la seva habitació / i tu ets tan amable / i tan cuidados de no anar cap a ella massa aviat / que es queda amb la teva veu / i t'abandona udolant a la lluna». El cantant va delinear la dona amb més encert que el cineasta, d'aquí la diferència de brillantor entre ambdues creacions. Les dues Melindas de Woody Allen, interpretades per una sola actriu, havien d'arrossegar-nos per força a *El oscuro objeto del deseo*, la darrera pel·lícula de Luis Buñuel. Rodada el 1977, convé recordar-la quan tants cineastes es parapeten en un de les troballes d'aquesta història de desamor, la utilització de dues actrius per a un únic paper. Ni tan sols

hi ha la possibilitat de confondre-les, ja que la racial Ángela Molina i l'exquisida Carole Bouquet –la bellesa de la qual encara sorpren les generacions joves quan la descobreixen en un paper episòdic en alguna producció francesa– ofereixen unes característiques clarament diferenciades. Atesa la confusió existent sobre l'autoria de la producció de l'aragonès, ja que el guionista Jean-Claude Carrière pareix responsable fins i tot de la seva autobiografia, es fa difícil saber si la duplicat va ser idea del director o del seu *alter ego*. Mentre la Molina i la Bouquet s'alternaven en la pantalla sense cap raó aparent, i sense que aquest detall generés a Fernando Rey més estupefacció que els continus desdenys que li provocava/en la/seva/es estimada/es, Buñuel i Carrière jugaven al mateix joc entre bastidors. La paradoxa d'allò indistingible com a clarament distingit fa furor en la cartellera. El director d'*El oscuro objeto del deseo* va desvincular la protagonista doble de qualsevol procés racional. La insistència en aquest motiu, a càrrec de directors masculins que l'apliquen a dones, resulta il·lustratiu per a un freudista, i massa sovint descoratjador per al públic de taquilla. Curiosament, la majoria d'obres que utilitzen llibèrrimament aquest recurs aporten les referències en què es basa el seu discurs. Això no obstant, ometen qualsevol al·lusió al precedent buñuelesc. La numèrica 2046 no tan sols va ser exhibida com un prodigi del cinepostmodern, sinó com un exemple que la Xina conquista Occident a través d'una producció cinematogràfica pautaada entre els marges dels seus creadors clàssics. La confusió de Wong-Kur-Wei s'estén al conjunt de la pel·lícula, però es demora especialment en el maltractament dispensat als seus servicials protagonistes femenins. Dins l'empanada que serveix el director, pot albirar-se la repeti-

ció d'una mateixa relació amb successives protagonistes. Per desxifrar la pel·lícula, caldria que oferís un mínim d'interès, però la lleugeresa en la substitució només pot al·ludir a Buñuel o, potser amb més arguments, a la facilitat amb què es reemplacen els jugadors durant un partit de futbol. Per si alguna conclusió fos possible, el sunyós aragonès orquestrava els seus protagonistes femenins amb més saviesa que els cineastes pretesament dotats per entendre la dona. El director xinès pot ser eximit de responsabilitat intertextualitzadora, però David Lynch és massa surrealista per al·legar ignorància pel que fa a una confusió típicament buñuelesca. En *Mulholland Drive* també recol·loca Naomi Watts en successives posicions del tauler de la seva pel·lícula. Per desgràcia, en cap moment adverteix l'espectador sobre les regles del joc que es disputa. Ans al contrari, l'emblemàtic d'efectes complica les situacions més enllà de l'atenció més devota. Alliberat d'aquest lligam, el director ja pot enredar-se amb una orgia de sobreentesos que fa olor de desinfectant. L'algaravia inclou un intercanvi entre les dones que va contractar per a aquest pilot d'una sèrie televisiva, reconvertit en objecte de culte pels cinèfags que mai no consideraran prou el que no sigui prou abstracte. Els èmuls de Buñuel no es mostren gaire afortunats en els seus estratagemes. L'única excepció recent correspon a Jim Jarmusch en una de les millors pel·lícules de l'any, *Coffee and cigarettes*. Aprofitant que té a les mans una actriu tan excepcional com Tase Blanchett, la desdobra en sofisticació i en rudesia, en una mateixa escena insòlita. Quan les seves dues encarnacions comparteixen la pantalla, empra una altra actriu sense cap complex. Així, l'autor de *Ghost Dog* és l'únic dels imitadors que li ha plantejat un gambit de categoria al geni de Calanda.

Folletos color
Edició de Llibres i Revistes
Impresos en general
Posters Color

XiSCO
 arts
 gràfiques

C/. Del Baix Riera 1 - a - Palma
 Tel. / Fax: 971 47 57 54

L'art també es llegeix

CRISTINA ROS

Us convidam a un recorregut personal per biografies, assaigs, pensaments, enciclopèdies i diverses històries de l'art

Cal dir per endavant que per més paraules, per més ben lligades que estiguin i per interessants que siguin els pensaments que s'escriuen, l'art s'ha de mirar, i s'ha de mirar molt, perquè només amb l'observació s'aprèn a observar, a estimar i també a valorar. Podríem dir que les lectures sobre l'art haurien de ser un pas més en l'observació, un pas posterior que, al cap i a la fi, ens pot ajudar a posar algunes coses al seu lloc, a pensar-hi, a confirmar-nos amb les observacions fetes o també a dissentir.

La recomanació de lectures sobre l'art que es fa a continuació no té cap rigor acadèmic, ni té voluntat de ser exhaustiva. Tampoc no pretén ser una selecció del millor que s'ha escrit sobre l'art, ni tan sols vol ser un catàleg de novetats, ni respon a cap criteri més que incloure aquelles lectures que alguna o moltes vegades han il·luminat qui signa aquest article.

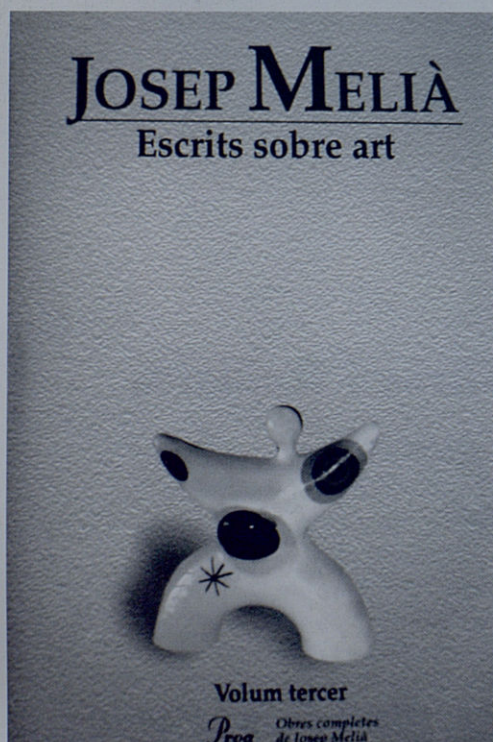
Per començar, un llibre de capçalera, bàsic, aclaridor en el seu recorregut per la història de l'art del segle XX.

El impacto de lo nuevo, de Robert Hughes (Galaxia Gutenberg, Círculo de Lectores, 2000), és un d'aquests tractats imprescindibles que, tot i que recull els capítols d'una sèrie de televisió que l'historiador féu per a la BBC a principi dels anys 80, el transcurs del temps no n'ha minvat l'interès. Amb un llenguatge clar i aclaridor, Hughes ofereix la seva visió personal de l'art del segle passat, en un recorregut cronològic pels moviments, els principals artistes i les obres cabdals. És clar que, encara que estigui pensat com a llibre d'iniciació a l'art del segle XX, resulta ben interessant fins i tot per a aquells que coneixen i tenen ja una experiència més o manco sòlida en l'observació i l'estudi d'aquest segle, perquè Hughes, com és habitual en ell, no defuig en cap moment de les opini-

ons i criteris personals, la qual cosa no va en detriment de la rigorositat de l'historiador amb la qual va afrontar aquest gran treball. De Robert Hughes també, el recull d'assaigs de *A toda crítica* (Anagrama, 1992), articles publicats pel crític d'art a les revistes *Time*, *The New York Review of Books* i *The New Republic*, en què es dediquen pàgines memorables a Caravaggio, Goya, Poussin, Chardin, Degas, Van Gogh, Juli González, Picasso, Kokoschka, Morandi, Pollock, Hopper, Rothko, Warhol, Louise Bourgeois, Motherwell, Kiefer, Basquiat o Schnabel, amb lloances i crítiques raonades amb idèntica consistència.

Per continuar amb la història de l'art, el més recent, *El arte último del siglo XX. Del posminimalismo a lo multicultural* (Alianza Forma, 2000), una obra d'Anna Maria Guasch, feta també amb el rigor d'historiador pel recorregut pel *minimal art*, el *land art*, el *body art*, l'*arte povera*, el conceptual, la transavantguarda italiana, el neoexpressionisme, la postmodernitat i les noves tecnologies aplicades a l'art. Una història sense opinió que denota una actitud prudent pel fet que encara no es té prou perspectiva per valorar-la. En tot cas, la història de l'art més recent també té un lloc per a la interpretació, l'opinió i la visió crítica, i entre les novetats editorials s'ha de destacar en aquest sentit l'assaig *¿El arte a la deriva?*

(Debolsillo, 2004), signat per Marie-Claire Uberquoi, ara directora del Museu d'Art Modern i Contemporani de Palma Es Baluard. En un recorregut a contracorrent del conformisme imperant i de tota oficialitat, l'autora reflexiona sobre l'art dels darrers cinquanta anys i especialment per les seves derives, aquells camins que semblen tòrcer el sentit de l'art. La confusió que s'ha

establert entre art i vida, el culte i la consagració de l'objecte, la desmaterialització de l'obra artística, la devaluació de l'avantguarda en favor del miratge de la novetat i l'adveniment massiu de les noves tecnologies, en les quals moltes vegades el mitjà pretén justificar el resultat, són alguns dels molts aspectes analitzats en aquest llibre breu, però sintètic i carregat d'informació.

Les lectures personals de l'art, sigui des de la mirada del crític i espectador, sigui des de la de l'artista i també espectador, resulten moltes vegades de gran ajuda, a vegades per sentir una identificació amb les lectures pròpies o d'altres per matisar-les, o fins i tot per reafirmar el nostre criteri des del desacord. En aquest sentit, hom destacaria la mirada de l'historiador José Francisco Yvars, un dels crítics més lúcids en l'observació de l'art a Espanya. El seu llibre *Los colores del hierro* (Debolsillo, 2003) és, més que no un recull dels articles publicats a *La Vanguardia*, la constatació d'una visió alhora lliure i compromesa de l'art contemporani. D'altra banda, des de l'òptica d'artista, recomanem quatre dels llibres publicats per Antonio Saura: un testimoni pòstum dels seus assaigs sobre l'art a *Fijeza*; un recull dels seus articles, *Crónicas*; una mirada sobre els mestres de l'art i d'altres artistes que li foren contemporanis a *Visor*, i, finalment, la traducció en paraules de la seva experiència pictòrica a *Escritura como pintura*, tots publicats a Galaxia Gutenberg i Círculo de Lectores entre el 1998 i el 2002. O, com a selecció d'escrits, també, el pensament alligador de Josep Melià, inclòs en el volum tercer de les seves obres completes, *Escrits sobre art* (Editorial Proa, 2003). Entre les seves pàgines dedicades a artistes, selecció d'articles sobre art, es troba en lloc molt destacat el seu tractat «Art i capitalisme», que, d'ençà que es va publicar el 1976, no ha perdut gens de força ni d'actualitat. En aquest llistat de recomanacions no podem deixar d'esmentar una biografia. En podríem aconsellar

moltes, entre les de Pollock, Bacon, Mapplethorpe, Gauguin, Juan Gris i un llarguíssim etcètera, moltes de les quals publicades a l'editorial Circe; però recentment clausurat l'any Dalí, podem escriure el títol *Salvador Dalí. Vida i obra d'un geni* (Columna, Idees, 2004) de Maria Lluïsa Borràs, perquè, entre les moltes interpretacions de l'estrambòtica existència del pintor de Figueres, aquesta obra n'és un relat fidel, sense pretendre crear. També podem incloure les anotacions personals de Miquel Barceló a *Quaderns d'Àfrica* (Galaxia Gutenberg, Cercle de Lectors, 2004), un llibre de butxaca amb esbossos, pintures i escriptura espontània que, si més no, ofereix un idea de les experiències vitals i artístiques del pintor felanitxer a Gao, Tànger, Abidjan, Segu o Mali.

Per acabar, dos llibrets que qui subscriu aquestes línies guarda en lloc molt especial. *Retrato de Giacometti* (La Balsa de la Medusa, 2002) és el diari que escriu James Lord sobre les devuit sessions durant les quals Giacometti va fer el seu retrat. Interessant no tan sols perquè el model recull les conversacions amb l'artista i sobretot els dubtes que li sobrevenien cada dos per tres, sinó també perquè es veu imprès el procés que segueix el retrat, endavant i enrere, una vegada i una altra, fins al punt en què el pintor el donà per acabat. I, finalment, *Por otra estética, seguido de reflexiones sobre la pintura* (El Cobre, 2004), del Nobel de Literatura xinès Gao Xingjian, escriptura exquisida en un seguit de consells per a artistes i espectadors, sense voluntat alligadora sinó com a transmissió de l'experiència personal, però amb la pretensió de posar en ordre i endreçar algunes de les patologies de l'art actual.

Art
Tendències

Discoides

RAEEL M. CREUS

En la recta final de l'any, i amb els ulls posats en els regals nadalencs i de Reis, totes les companyies discogràfiques de l'esfera terràquia han esmolat els seus catàlegs i, com armes temptadores, els llancen al mercat. Aquí, a les Illes Balears, passa el mateix i apareixen novetats en la nostra malmenada llengua.

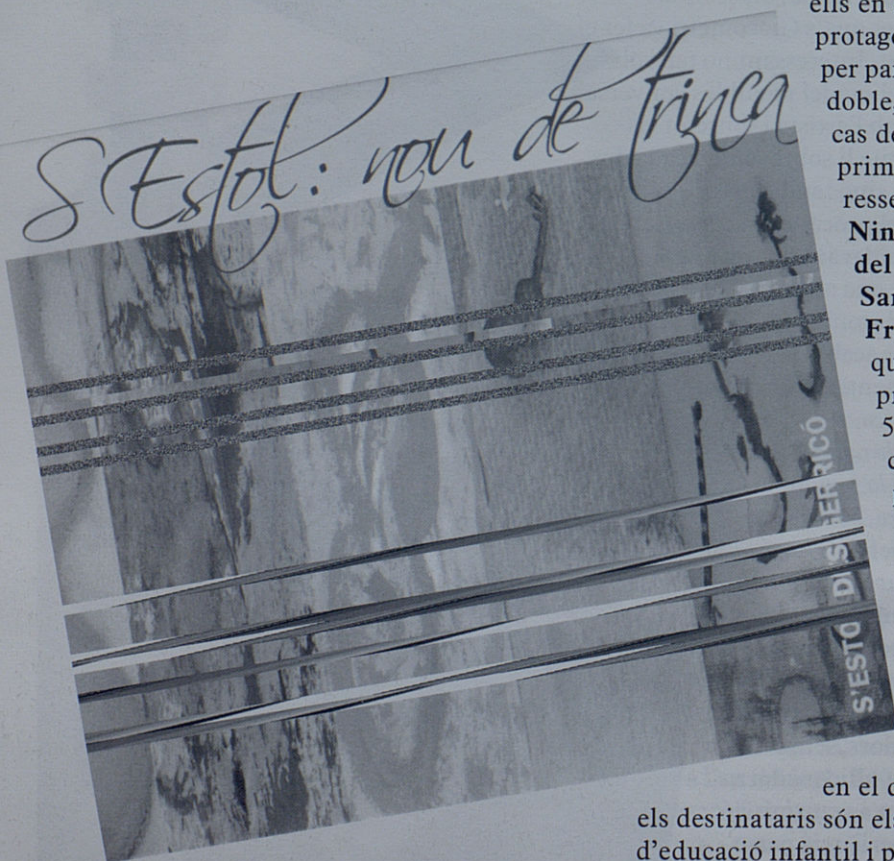
Com a consignataris dels últims discoides anuals, un sempre apetitós i desitjat sector és el format pel públic infantil, que consumeix, via pares, una important part de les referències ve-

nudes. A vegades, ells en són els protagonistes per partida doble, com és el cas de la primera ressenya: els **Nins Cantors del Col·legi Sant Francesc**, que interpreten les 50 cançons compostes per **Andreu Bennàssar**, el qual els acompanya al piano en el discoide;

els destinataris són els escolars d'educació infantil i primària. Adreçat també a infants i joves va el disc que ha ajuntat uns artistes més granadets com són la vídua **Madò Pereta** i els tres

Cucorba de tota la vida: **Madò Pereta** canta i conta amb **Cucorba**, o el que és el mateix, **Joan Carles Bestard**, **Francesc Aguiló**, **Gabriel Gamundí** i **Jeroni Cerdó**, que conviden a passar-s'ho bé amb relats i contes populars.

Deixem enrere la part infantil que tots retenim (per imperatiu fraternal o per síndrome *peterpaner*), i anem amb músiques un poc més adultes. La gran dama de la cançó catalana, de nom **Maria del Mar Bonet**, apareix als prestatges musicals rere un vers manllevat a **Raimundo Lulio**, més conegut per aquí com **Ramon Llull**. *Amic, Amat* és el títol d'un treball que inclou versió de *La Balanguera*. Si deim **Miquelina Lladó**, tothom la relacionarà de seguida amb **Música Nostra**, no debades és la veu de sempre del grup, però a l'època de la nova cançó va publicar com a solista amb el segell **Edigsa**; el tema més conegut va ser *Trovador*. A la fi, Miquelina s'ha decidit i ha tornat a publicar en solitari. A l'àlbum, anomenat *Com un*

Te

ventall, fa una revisió del seu *hit* seixanter, presenta molts temes propis (*Goterés blues*, *A poc a poc...*), cançons populars i, algunes versions (*Pena*, *peneta pena* i de *Serrat Me'n vaig a peu*).

Sa força d'una mirada és el nom del disc de retorn a la música en català de **Tomeu Peña**, després de provar-ho en la llengua de **Joaquín Sabina**. Dotze temes del vilafranquer en el seu estil personal en què mescla sentiments, ironia i crítica amb aires *country*, un *cover* de **The Hollies**, *The air that I breathe*, traduït talment al mallorquí (*S'aire que jo respir*), i una peça en anglès, *Last train to Barcelona*, d'**Emmet Rock**, un amic californià de Peña. En les col·laboracions, dues veus d'or: **Llorenç Santamaria** i **Toni Obrador**.

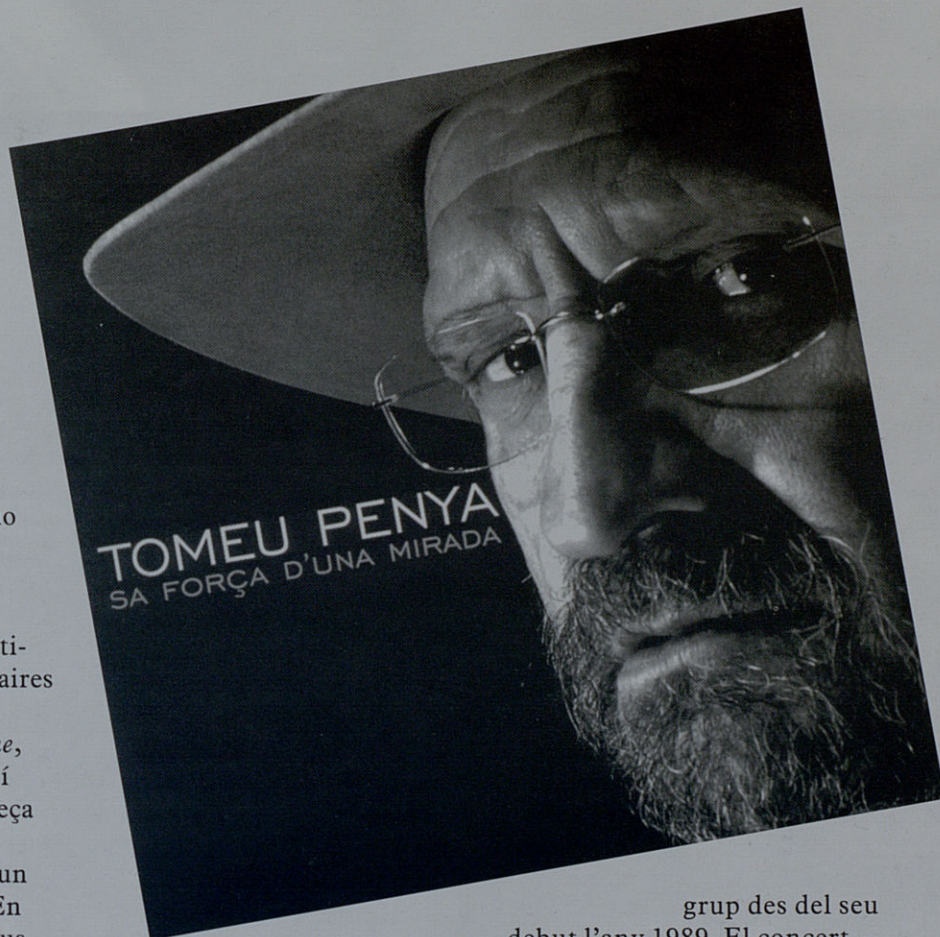
De Felanitx ha arribat **S'Estol des Gericó** amb *Nou de trinca* dins el sarró, tercer disc d'aquesta associació cultural que des de l'any 1964 es preocupa de mantenir viva la nostra cultura tradicional a força de donar tanta importància a la música com als instruments o la indumentària dels sonadors i balladors. El discoide amb els vint temes (*fandangos*, *vou-veri-vou*, *boleros*, *mateixes...*), d'acord amb els temps presents,

no va tot sol sinó acompanyat d'un altre d'imatge. I el conjunt, per fer honor al seu esperit trespador, incorpora una colla de xeremiers.

A punt d'acabar l'any, exactament entre els dies 29 i 30 de desembre, el grup per excel·lència de l'illa de Formentera, **Aires Formenterencs**, o sigui, el grup d'en **Xomeu en Joan**, en **Santiago Marí** i en **Xicu Ferrer**, presentaran *Illa endavant*, quarta referència del

grup des del seu debut l'any 1989. El concert del primer dia serà al Cinema Municipal de la petita de les Pitiüses, l'endemà, a la carpa de Sant Josep a Eivissa.

No serà materialment possible enguany, haurem d'esperar a principi del 2005 perquè vegin la llum un bon grapat de cercles amb música enregistrada. Tres parteixen de la mateixa temàtica, les fonts de la nostra cultura musical. Un és per als benjamins de la casa: **Uep i @quí com feis festa?**, recull de cançons tradicionals mallorquines de l'hivern interpreta-

ndències

música

ques de distints pobles de l'illa. També són cançons tradicionals mallorquines les 25 que editaran **Maria Rosselló** (soprano) i **Manuel Garcia Morante** (pianista). *Cançons de Bressol de les Illes Balears* serà la tercera referència en aquest sentit. I acabarem el recompte amb la guanyadora de l'*operación triunfo* mallorquí, o sigui, Camí de l'Èxit, la montuïrera **Marga Pocoví** presentarà a la premiera del

dels discoides. Per ventura, algun dels esmentats en el darrer paràgraf es torbarà un poc més a sortir i, potser, escoltarem abans el resultat del pas per l'estudi d'altres músics que, si bé tenen treballs llestos, els manca alguna coseta per convertir-los en hòsties foradades a la venda. Per un si de cas, direm que en la divisió clàssica/d'arrel traurà material el pianista **Joan Roig**. Si les fonts

obres per a piano sobre el folklore balear. En el camp *folkie*, sense piano ni finalitat didàctica, tenen disc a punt els veterans Música Nostra i **Quart Creixent**, el d'aquests serà el segon de la seva carrera. En el del pop-rock, debuten els porrerencs/campaners **Katau** i torna el gabellí **Suso Rechac** amb una fusió de lletra i ritme d'illes: Mallorca-Cuba. Quasi res! Sort a tots i molts d'anys.

Per tu, milers de nosaltres.

És bo saber que sempre hi ha algú pendent de tu. Per això, a Gesa Endesa posem a la teva disposició més de 20 Punts de Servei, 3 Oficines Comercials, un telèfon d'atenció permanent i una pàgina web. Perquè a Gesa Endesa volem oferir-te tota l'atenció que et mereixes.

Per tu, milers de nosaltres

llum i gas

Truca al **900 84 83 84**
o informa-te'n a **endesaonline.com**

Consell de
Mallorca

LLORENÇ VALVERDE
CATEDRÀTIC

"Jo he decidit implicar-me personalment en l'ús del català"

A Mallorca tenim una llengua
pròpia.

Molts dels que viuen aquí encara
no la parlen, i alguns ni tan sols
l'entenen.

Si et sents mallorquí o vius a
Mallorca, fes sentir la nostra
llengua.

**TeNiM
UNa LLeNGUa
PeR SeNTIR**